

Riina Sommarberg

ELÄINAVUSTEISEN RYHMÄTOIMIN- NAN KEHITTÄMINEN

Toimintaympäristönä Kouvolan ratsastuskeskus

Opinnäytetyö

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto

Sosionomikoulutus

2023

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	Sosionomi (AMK)
Tekijä/Tekijät	Riina Sommarberg
Työn nimi	Eläinavusteisen ryhmätoiminnan kehittäminen
Toimeksiantaja	Kouvolan Kipinä Ry
Vuosi	2023
Sivut	64 sivua, liitteitä 16 sivua
Työn ohjaaja(t)	Tia-Marika Sohlman

TIIVISTELMÄ

Tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä tutkittiin eläinavusteisen ryhmätoiminnan vaikutuksia ihmisten hyvinvointiin. Toimeksiantaja tälle opinnäytetyölle on Kouvolan Kipinä ry, ja yhteistyökumppanina toiminnallisessa osuudessa on toiminut Kouvolan ratsastuskeskus. Teoriaosuudessa on tietoa eläinavusteisesta työskentelystä sosiaalialalla ja sen jaottelusta asiakasryhmän tai palvelun tuottajan mukaan. Opinnäytetyön toiminnallisessa osuudessa opiskelija kehitti eläinavusteisen ryhmätoiminnan kokeilujakson työikäisille aikuisille.

Kokeilujakson kohderyhmä koostui Kouvolan Kipinä ry:n työikäisistä kuntouttavan työtoiminnan ja palkkatukityöskentelyn henkilöistä. Opiskelija vastasi tämän kokeilujakson ohjauksesta. Kokeilujakson tavoitteena oli tuottaa eläinavusteista ryhmätyöskentelyä Kouvolan ratsastuskeskuksen talliympäristössä, ja nähdä millainen vaikutus toiminnalla oli osallistujiin. Tulokset osoittivat, että eläinavusteinen ryhmätoiminta vahvisti osallistujien sosiaalisia vuorovaikutustaitoja, lisäsi itsetuntoa ja tarjosi osallistujille onnistumisen kokemuksia.

Haasteena opinnäytetyössä oli työelämän ja ammattikorkeakoulun prosessien eri tahtisuus. Opiskelijan ja opettajan joustavalla yhteistyöllä, sekä opiskelijan nopeatempoisella toiminnalla pystyttiin kuitenkin sovittamaan aikataulut työelämälähtöisesti. Tutkimuksessa hyödynnettiin teemahaastatteluja ja osallistuvaa havainnointia kokeilujakson aikana talliympäristössä. Opiskelija toteutti ryhmäohjauksellisen osuuden käyttäen neuropsykiatrisen sekä ratkaisukeskeisen valmennuksen menetelmiä. Opinnäytetyö tarjoaa tietoa eläinavusteisen toiminnan hyödyntämisestä sosiaalialan työkaluna.

Tulosten perusteella suositellaan laajempia tutkimuksia eri eläinlajien vaikutuksista sekä yhteistyötä ammattilaisten kanssa toiminnan kehittämisessä. Eläinavusteisen ryhmätoiminnan sovellusmahdollisuudet erityisryhmien kanssa ovat merkittävät, ja jatkotutkimuksilla voidaan syventää ymmärrystä tämän toimintamuodon vaikutuksista ihmisten hyvinvointiin.

Asiasanat: eläinavusteinen toiminta, sosiaaliala, ryhmätoiminta, hevostalli

Degree title	Bachelor of Social Services
Author (authors)	Riina Sommarberg
Thesis title	Developing Animal-Assisted Group Activities
Commissioned by	Kouvolan Kipinä Ry
Time	2023
Pages	64 pages, 16 pages of appendices
Supervisor	Tia-Marika Sohlman

ABSTRACT

The purpose of this thesis was to examine the impact of animal-assister group activities on human wellbeing. The thesis was commissioned by Kouvolan Kipinä ry and conducted in co-operation with Kouvolan Ratsastuskeskus. The theoretical section provided information on animal-assisted work in the field of social work. In the practical part of the thesis, the student developed a trial period of animal-assisted group activities for working-age adults.

The target group for the trial consisted of individuals participating in rehabilitative work activities and supported employment programs organized by Kouvolan Kipinä ry. The student was responsible for facilitating this trial period. The goal was to implement animal-assisted group activities in the stable environment of Kouvolan Ratsastuskeskus and observe their impact on the participants. The results indicated that animal-assisted group activities enhanced participants' self-esteem and social interactions, and provided a sense of accomplishment to participants.

The research utilise theme interviews and participatory observation during the trial period in the stable environment. The student employed group facilitation techniques rooted in neuropsychiatric and solution-focused coaching methods. This thesis contributes valuable insights into using animal-assisted activities as tools in social work.

Based on the results, further research involving different animal species and collaboration with professionals is recommended to enhance the development of these activities. The potential applications of animal-assisted group activities with special populations are significant. Further research in this field can enhance our comprehension of the impact of this approach on human wellbeing in the field of social work.

Keywords: animal-assisted work, social work, group activities, horse stable

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	TYÖN TAUSTA, TARKOITUS JA TAVOITTEET	7
2.1	Toimeksiantaja ja työn tausta	8
2.2	Ammatillinen eläinavusteinen työskentely sosiaaalialalla	10
2.3	Eläinavusteisen työskentelyn jaottelu	12
2.4	Hevostalli toimintaympäristönä	13
2.5	Ryhmätoiminta ja ryhmänohjaus.....	15
2.6	Ryhmätoiminta talliympäristössä	17
3	TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖPROSESSI	18
3.1	Toiminnallinen opinnäytetyö	19
3.2	Opiskelijan rooli opinnäytteessä	21
3.3	Opinnäytetyön suunnittelu	21
3.3.1	Lähtötilanteen analyysi	25
3.3.2	Turvallisuus ammatillisen toiminnan suunnittelussa	26
3.3.3	Toimintaympäristö ja kohderyhmä	28
4	ELÄINAVUSTEISEN RYHMÄTOIMINNAN KOKEILUJAKSO	29
4.1	Kokeilujakson kuvaus	31
4.2	Menetelmät.....	39
4.3	Toiminnan analyysi	44
5	KOKEILUJAKSON PALAUTEKESKUSTELUT	45
5.1	Ryhmätoiminnan osallistujat	47
5.2	Ratsastuskeskusyrittäjä	48
5.3	Toimeksiantaja.....	48
6	POHDINTA	50
6.1	Eettisyys ja luotettavuus	51
6.2	Ongelmat ja haasteet.....	53
6.3	Opinnäytetyöprosessin arviointi	54

6.4	Tavoitteiden toteutuminen	56
6.5	Ammatillisen kasvun ja oman oppimisen arviointi.....	57
6.6	Jatkokehittäminen.....	59
LÄHTEET.....		62

LIITTEET

Liite 1. Infokirje

Liite 2. Turvallisuusasiakirja

1 JOHDANTO

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön aiheena on ammatillisen eläinavusteisen toiminnan kehittäminen sosiaalialalle. Aihe on tällä hetkellä ajankohtainen, sillä eduskuntaan on perustettu vuonna 2022 työryhmä, jonka tarkoitus on vaikiinnuttaa eläinavusteisen työskentelyn asemaa Suomessa, ja erottaa ammatillisesti sekä harrastetoimintana tuotettavat eläinavusteiset palvelut toisistaan. Tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä sosionomiopiskelija on toteuttanut neljän kerran ryhmätoiminnan kokeilujakson hevostalliympäristössä sosiaalialan toimeksiantajalle. Opinnäytetyön aiheen opiskelija kokee tärkeäksi, sillä eläimen positiivinen vaikutus sosiaalialan työkentällä on tunnistettu vasta hiljattain tutkimuksissa. Eläin työparina sosiaalialan ammattilainen voi tuottaa asiakastyötä tuloksekkaammin ja inhimillisemmin kohderyhmille, joiden kanssa voidaan turvallisesti ottaa eläin osaksi ammatillista työskentelyä.

Toiminnallisen viitekehyksen sisällä on eläinavusteinen toiminta, ryhmätoiminta sekä ryhmänohjaus. Opinnäytetyön tietoperusta on koottu eläinavusteisen toiminnan tutkimustiedosta sekä hevostalliympäristön vaikutuksista toimintaympäristönä tämän hetken yhteiskunnassa. Toiminnallisen opinnäytetyön aihevalintaan on vaikuttanut opiskelijan oma kiinnostus eläinavusteiseen toimintaan sosiaalialalla, sekä sen alueelliseen kehittämiseen ammatilliseksi toiminnaksi.

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää eläinavusteisen ryhmätyöskentelyn vaikutuksia osallistujiin. Keskeisinä käsitteinä työssä ovat eläinavusteisuus, toiminnallisuus, osallisuus, ryhmätoiminta, ryhmänohjaus ja talliympäristö. Työn teoreettisena viitekehyksenä on eläinavusteisen ryhmätoiminnan ohjaaminen, joka tiivistetysti tarkoittaa kaikkea sellaista suunniteltua toimintaa ihmisille, joka tapahtuu luonto-, maatala- tai talliympäristössä eläinten aktiivisella tai passiivisella läsnäololla. Opinnäytetyöprosessi, opiskelijan erilaiset roolit prosessin eri vaiheissa sekä itse suunnitteluprosessi avataan luvussa kolme. Eläinavusteisen kokeilujakson toteutus on kirjoitettu auki ja kuvattu kokeilujakson aikana käytettyjä menetelmiä, sekä arvioitu tuotosta kokonaisuudessaan toimeksiantajan sekä yhteistyökumppanin palautteiden avulla.

Pohdintaosuudessa on avattu opinnäytetyön eettisyyttä ja luotettavuutta sekä kuvattu ongelmia ja haasteita opinnäytetyöprosessin aikana. Pohdintaosuus kokoaa yhteen opiskelijan ammatillisen osaamisen kehittymisen sekä tavoitteiden ja prosessin arvioinnin. Liitteissä on esillä opiskelijan tekemä turvallisuus selvitys eläinavusteista kokeilujaksoa varten, sekä kutsukirje toimintaan osallistuville. Lisäksi tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä on toimittu Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun kestävän kehityksen toimintamallin mukaan, jossa toiminnassa otetaan huomioon vastuu sosiaalisesta, taloudellisesta, kulttuurisesta ja ekologisesta kestävydestä.

2 TYÖN TAUSTA, TARKOITUS JA TAVOITTEET

Lähtökohtana tälle opinnäytetyölle on ollut opiskelijan oma kiinnostus eläinavusteiseen ja luontolähtöiseen toimintaan, sekä sen kehittämiseen alueellisesti vaikuttavaksi ja näkyväksi ammatilliseksi toiminnaksi. Opinnäytetyön kehittämistehtävänä on tuottaa kokeilujakso ammatillisesta eläinavusteisesta ryhmätoiminnasta työikäisille aikuisille talliympäristössä. Kokeilujakson tavoitteena on kokeilla eläinavusteista ryhmätyöskentelyä Kouvolan ratsastuskeskuksen talliympäristössä, ja nähdä millainen vaikutus toiminnalla on osallistujiin, talliympäristöön sekä eläimiin. Toimeksiantajalle opinnäyte tuo tietoa siitä, soveltuisiko eläinavusteinen ammatillinen toiminta yhdistyksen tulevaisuuden palveluvalikoimaan. Opinnäytetyön tarkoitus sivuaa kestävän kehityksen teemoja, joiden mukaisesti kehitettävä toiminta ottaa vastuuta sosiaalisesta, kulttuurisesta ja ekologisesta kestävydestä talliympäristössä.

Tämän opinnäytetyön aihe on ajankohtainen ja tärkeä myös alueellisesti, sillä Kouvolan kaupungin ympäristöohjelman yksi tavoitetila on luoda yhteisöllisyyttä, jonka nähdään vahvistavan sosiaalista ja kulttuurista kestävyttä alueen ihmisissä. Tämän tavoitteen toimenpidekokonaisuuteen sisältyy monta konkreettista asiaa, jotka peilaavat hyvin opinnäytetyön sisällön toteutukseen. Näistä tärkeimpinä nostoina luontokosketuksen lisääminen eri ikävaiheissa sekä kestävyysteemojen, eli osallisuuden, ulkona oppimisen ja ekososiaalisen sivistyksen edistäminen. Lisäksi Kouvolan kaupungin ympäristöohjelma painottaa yhteistyötä kaupungin, järjestöjen ja eri toimijoiden kesken, sekä järjestöjen toimintamahdollisuuksien parantamista. Yhteisölliset toimintamuodot pai-

kallisten perinteiden vaalimiseksi, sekä ympäristön hoitamiseksi ja kunnostamiseksi nähdään myös ympäristöohjelmassa tärkeäksi, ja ne vastaavat hyvin talliympäristössä järjestettävään toimintaan. (Ympäristö 2023 2020, 28.)

2.1 Toimeksiantaja ja työn tausta

Toimeksiantaja opinnäytetyössä on Kouvolan Kipinä ry, joka on yleishyödyllinen voittoa tavoittelematon järjestö Kouvolan keskustan alueella. Lisäksi opinnäytetyöprosessissa on mukana yhteistyökumppanina Kouvolan ratsastuskeskus, joka tarjoaa talliympäristön toiminta-alueeksi eläinavusteisen ryhmätöiminnan kehittämiseksi. Kouvolan Kipinä ry:ssä työntekijät ovat töissä erilaisilla tukimuodoilla, joita ovat korkein korotettu palkkatuki, työkokeilu, kuntouttava työtoiminta ja avotyötoiminta. Yhdistyksen tarjoamat työmahdollisuudet jakautuvat tällä hetkellä kolmeen eri osioon, jotka ovat ruoka-apu, arjen apu sekä viriketoiminta. Ihmisarvo, yhdenvertaisuus, yhteisöllisyys, vastuullisuus ja luotettavuus ovat toimintaa ohjaavat viisi keskeistä arvoa, joiden pohjalta toimintaa arjessa toteutetaan. (Pasi 2023.)

Toiminnasta vastaa hankkeella töissä olevat toiminnanjohtaja ja järjestötyön suunnittelija, sekä lisäksi yhdistyksellä töissä oleva sosiaaliohjaaja, joka vastaa kuntouttavasta työtoiminnasta. Yhdistys toimii tällä hetkellä välityömarkkinoina Kouvolan alueella yhteistyössä TE-keskuksen ja Kouvolan kaupungin kanssa. Kouvolan Kipinä ry toimii lisäksi paikallisissa verkostoissa, jossa pyritään vaikuttamaan positiivisesti Kouvolan alueen viihtyvyyteen ja turvallisuuteen sekä ihmisten pärjäämiseen. Kouvolan kaupunki on Kouvolan Kipinä ry:n isoin yhteistyökumppani, ja työskentelyn pohjana toimii Kouvolan kaupungin hyvinvointisuunnitelma sekä hyvinvointikertomus. (Pasi 2023.)

Opinnäytetyö vastaa yhdistyksen toiminnan kehittämistarpeeseen, sillä työvoimapoliittisia muutoksia on luvassa vuodesta 2024 eteenpäin, jolloin työllistämistyöhön saatava hankerahoitus TE-toimistolta päättyy. Lisäksi on vielä epävarmaa, mitä hallitus päättää palkkatukityöskentelyjaksoilta kertyvistä työpäivistä, kerryttävätkö ne tulevaisuudessa työssäolohtoa vai eivät. Mikäli ne eivät tulevaisuudessa kerrytä työssäolohtoa, tulee sen myötä Kouvolan kaupunki, ja työllistämistyötä tuottavat yhdistykset olemaan isossa muutoksessa.

Tällöin uusia keinoja työttömyyden haasteisiin tulee miettiä kaupungin talouden ja työttömien ihmisten terveyden ja hyvinvoinnin näkökulmasta. (Pasi 2023.)

Toimeksiantajan pyynnöstä opinnäytetyön pohdintaosuus sivuaa Kouvolan hyvinvointisuunnitelmassa esiin nostettuja negatiivisia kehityskulkuja työikäisten sektorissa. Tämä problematiikka saattaa Kouvolan Kipinä ry:n toiminnanjohtajan mukaan olla yhdistyksen tulevaisuuden toiminnan painopiste, mikäli työllistymiseen tähtäävät palvelut poistuvat. Isoin työikäisten negatiivinen kehityskulku hyvinvointisuunnitelman mukaan on aikuisten naisten mielenterveysongelmien jatkuva kasvu. Tavoitteet, joiden avulla hyvinvointisuunnitelmassa pyritään vastaamaan tunnistettuun problematiikkaan, ovat terveellisten elintapojen ja kulttuurisen hyvinvoinnin edistäminen, osallisuuden vahvistaminen sekä työllisyyden parantaminen ja turvallinen arki. (Hyvinvointisuunnitelma 2023 2021, 3–14; Pasi 2023; Matikainen 2023.)

Kouvolan kaupungin vuoden 2023 hyvinvointisuunnitelman toimenpiteinä suhteessa alueen problematiikkaan ja tämän opinnäytetyön aiheeseen, on kirjattu muun muassa mennään metsään -toimintamalli, mielenterveyttä edistävien toimien ja tukirakenteiden yhteiskehittäminen ja Hyvän Mielen kunta -hankkeen kehittämistyö ehkäisevään mielenterveystyöhön. Lisäksi osallisuuden vahvistaminen suhteessa mielenterveyteen, nähdään toteutettavan hyvinvointisuunnitelman mukaan tuottamalla osallisuutta järjestöyhteistyön ja vapaaehtoistyön toimintamallien kautta. Näitä tavoitteita opiskelija pyrkii pitämään mukana mielessä opinnäytetyöprosessin aikana, ja jatkoehdotuksia laatiessa eläinavusteisen ryhmätoiminnan kehittämisestä. (Hyvinvointisuunnitelma 2023 2021, 3–14; Kärpänoja 2023; Pasi 2023; Matikainen 2023.)

Opinnäytetyön toiminnallinen osuus tuo yhdistykselle tietoa siitä, miten eläinavusteinen ja luontoympäristössä toteutettava toiminta voisi sopia yhdistyksen arvopohjaan ja vastata tulevaisuuden muutoksiin, mikäli yhdistyksen toiminnan painopiste tulee muuttumaan työllistämistyöstä esimerkiksi ennalta ehkäisevään työhön. Opinnäytetyön kirjallinen osuus tuottaa yhdistykselle valmista käytettävää tietoa ja tekstiä mahdollisiin tulevaisuuden hankerahoitushakemuksiin varten, mikäli todetaan, että eläinavusteinen toiminta sopii yhdistyksen tulevaisuuden kuvaan. Opinnäytetyö tuottaa yhdistykselle myös tietoa ja

kokemusta tulevaisuuden yhteistyömahdollisuudesta Kouvolan ratsastuskeskuksen kanssa. (Pasi 2023.)

2.2 Ammatillinen eläinavusteinen työskentely sosiaaalialalla

Tässä luvussa kuvaan, mitä ammatillisen eläinavusteisen toiminnan hyödyistä tiedetään jo nyt yleisesti, ja mitkä ovat keskeisimmät käsitteet. Teoreettisessa viitekehyksessä avataan myös ryhmätoiminnan lähtökohtia sekä eläinavusteisen toiminnan perusteita talliympäristössä. Ammatillisessa sosiaaalialan työssä eläinavusteisuudella tavoitellaan usein asiakkaan luottamuksen ja motivaation vahvistumista. Eläinavusteinen työ perustuu ammattilaisen koulutukseen ja kokemukseen työskentelystä ihmisten kanssa, ja lisäksi heillä on osaamista työskennellä eläimen kanssa asiakastyössä turvallisesti, tavoitteellisesti ja vastuullisesti. Yleisesti eläinavusteinen työskentely sosiaaalialalla tarkoittaa tavoitteellista, strukturoitua ja dokumentoitua eläinten kanssa tapahtuvaa toimintaa. Tällöin sosiaaalialan ammattilaisen työkaverina toimii eläin, useimmiten koira tai hevonen, riippuen toimintamuodosta ja asiakkaan tavoitteista. Tavoitteena voi olla esimerkiksi syrjäytymisen ehkäisy, yksinäisyyden väheneminen tai mielialan koheneminen. Ammattihenkilöllä tulee olla soveltuva täydennyskoulutus eläinavusteisuuteen liittyen. (Ervast & Raukola-Lindblom 2022, 15.; Virta 2023.)

Keskeisimmät käsitteet ammatillisessa eläinavusteisessa toiminnassa ovat ihmisen ja eläimen välinen sidos, HAB, eli human-animal bond. Tämä sidos määritellään molemmin puolin hyvää tekeväksi ja dynaamiseksi ihmisen ja eläimen väliseksi suhteeksi. Toinen keskeinen käsite on ihmisen ja eläimen välinen vuorovaikutus, HAI, eli human-animal interaction. Tämä edellyttää ihmisen ja eläimen välisen sidoksen muodostumista, ja sisältää emotionaalisen, psykologisen ja fyysisen yhteistoiminnan ja vuorovaikutuksen ihmisen, eläimen ja ympäristön kanssa. (Ervast & Raukola-Lindblom 2022, 15 –16.)

Eläinavusteisen työskentelyn hyötyjen on todettu pohjautuvan ihmisen alkukantaiseen emotionaaliseen tarpeeseen olla yhteydessä eläimiin ja luontoon. Ihmisen fyysisten ja psyykkisten muutosten kautta on mitattu eläinten läsnäolon ja ihmisen sekä eläimen yhteisen toiminnan myönteisiä ja rauhoittavia vaikutuksia. Eläimen vaikutus ihmiseen on tutkimuksellisesti erityisen kiintoisa

kuntoutuksen ja muun hyvinvointia edistävän toiminnan näkökulmasta, sillä monet psykologiset ilmiöt ovat yhteisiä useimmille eläinlajeille, ihmislaji mukaan lukien. Näitä psykologisia ilmiöitä, joihin yhdistyy samankaltainen käyttäytymisen, fysiologisten toimintojen ja aivotointojen sarja sekä eläimillä, että ihmisillä, ovat esimerkiksi kiintymys, huolenpito ja selviäminen sosiaalisista vuorovaikutustilanteista. Eläinten kanssa toimimisen on todettu lisäävän sosiaalista käyttäytymistä ja positiivista vuorovaikutusta, vähentävän psyykkistä stressiä, nostavan itsetuntoa ja pystyvyyden kokemusta, sekä vahvistavan resilienssikykyä muun muassa hankalissa elämäntilanteissa. (Ervast & Raukola-Lindblom 2022, 19–21.)

Eläinten läsnäolo, ja niiden kanssa toimiminen on tutkimuksien mukaan myös vähentänyt tutkimuksiin osallistuneiden ihmisten aggressiivista käyttäytymistä ja ahdistusta. Näiden tutkimuksien mukaan vaikuttavana tekijänä tilanteissa on oksitosiini-hormoni, jota alkaa erittymään, kun ihminen koskettaa, silittää tai ottaa katsekontaktia eläimeen. Oksitosiinin erityksen on todettu edistävän asiakkaan ja sosiaalialan ammattilaisen luottamuksellisen suhteen syntymistä, mikä puolestaan edistää asiakkaan onnistunutta auttamista ja ongelmien kanssa työskentelyä. Lisäksi useat tutkimukset ovat vahvistaneet, että eläimen kanssa toimiminen rauhoittaa ihmisen hermoston toimintaa, laskee verenpainetta sekä vähentää stressihormonien määrää. Tutkimuksissa ihmisten veren dopamiini- ja endorfiinipitoisuudet ovat kohentuneet eläimen kanssa työskentelyn aikana. Tutkimusten mukaan eläinavusteinen työskentelymuoto soveltuu erityisesti kognitiivisten toimintojen kuntouttamiseen. Vahvimmat tutkimusnäytöt on saatu eläinavusteisen työskentelyn tuloksista aivovammapotilaiden kanssa, autisminkirjon haasteissa sekä oppimisvaikeuksiin liittyvässä kuntoutuksessa. (Ervast & Raukola-Lindblom 2022, 19–21.)

Ammatillisessa eläinavusteisessa työskentelyssä turvallisuus ja erilaiset turvallisuussuunnitelmat sekä riskien arvioinnit ovat näkyvässä osassa. Suurin turvallisuuteen vaikuttava tekijä eläinavusteisessa työssä on se, että työtilanteen osallistuvan eläin on terve ja työtehtäväänsä motivoitunut. Sosiaalialan ammattilaisella on tarvittava koulutus eläinavusteisen toiminnan tuottamiseen sekä tuntemus eläimestä, joka osallistuu toimintaan. Eläimen mukana oloa hyödynnetään silloin, kun se on tarkoituksen mukaista asiakkaan hoito- ja kuntoutussuunnitelman tavoitteiden mukaisesti. (Virta 2023.)

2.3 Eläinavusteisen työskentelyn jaottelu

Eläinavusteinen työskentely jaotellaan eri tavoin, sen mukaan missä on työskentelyn painopiste, millainen koulutus pohja ammattilaisella on ja millainen asiakasryhmä on kyseessä. Yleisesti eläinavusteisesta työskentelystä puhuttaessa käytetään ylätermiä eläinavusteinen interventio, AAI, animal-assisted interventions. Haasteena suomessa eläinavusteisen työskentelyn määrittelyssä on ollut tutkintokoulutuksen puuttuminen, ja tätä kautta myös laatukriteerien puutteellisuus, valvonnan puute eikä virallista kattojärjestöä ole myöskään nimetty eläinavusteiselle työskentelylle. Tällä hetkellä eläinavusteisen toiminnan näkyvimpiä järjestöjä ovat sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry, jonka tavoitteena on edistää alan laatua, koulutusta, tunnettavuutta ja verkostoja. Suomen ratsastusterapeutit ry, joka toimii jäsentensä edunvalvojana ja lisäksi Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry, jonka tarkoituksena on tukea ja kehittää koira-avusteista kasvatus- ja kuntoutustyötä sosiaali-, terveys- ja opetusaloilla. (Ervast & Raukola-Lindblom 2022, 16; Sosiaalipedagoginen hevostoiminta SPHT 2023; Suomen ratsastusterapeutit ry 2023; Koirat kasvatus ja kuntoutustyössä ry 2023.)

Muutoksia on näkyvissä kentällä, sillä eduskunnan kokoama työryhmä työskentelee eläinavusteisuuden kokonaisuuden äärellä, minkä tavoitteena on lisätä eläinavusteisen työskentelyn tunnettavuutta, vakauttaa sen asemaa kouluissa sekä sosiaali- ja terveysalalla, sekä lisätä koulutusmahdollisuuksia ja työn turvallisuutta. Lisäksi työryhmä on vakiinnuttanut vuonna 2023 suomenkieliset nimikkeet, ammattiryhmät ammatilliselle eläinavusteiselle toiminnalle. Marraskuussa 2022 eduskunnan työryhmään kuuluva Tanja Paasonen esitteli eläinavusteisen työskentelyn luennollaan tätä eduskuntaesityksen alustavaa jaottelua. Tämän jaottelun mukaan eläinavusteinen työskentely jakaantuisi neljään eri osioon. Virran (2023) julkaisema tiedote vuonna 2023 tuo esiin, että jaottelu neljään eri osioon toteutui, ja tämän jaottelun mukaan kolme osiota lukeutuvat ammatillisen eläinavusteisen työskentelyn alle (Kuva 1). Tässä opinnäytetyössä esittelen niistä yhden, joka asettuu opinnäytetyössä kehitettävän toiminnan alle. (Aamuset 2022; Paasonen 2022; Virta 2023.)

Eläinavusteisuus Suomessa

Kuva 1. Eläinavusteisen työskentelyn jaottelu Suomessa

Kuvassa näkyvä ensimmäinen osio on eläinavusteinen sosiaali- ja terveysalan työ. Tätä eläinavusteisen työn muotoa voisivat toteuttaa Valviran hyväksymät terapeutit, kuntoutuksen ohittajat, sosiaalityöntekijät, sosionomit, geronomit, nuoris- ja yhteisöohittajat, lääkit, lähiohittajat sekä sairaanhittajat. Toiminta on kuntoutusta, terapiaa, tai muuta sosiaali- ja terveysalan palveluita. Palveluesimerkkeinä tähän osioon on ratsastusterapia, sosiaalinen kuntoutus, eläinavusteinen psyko- tai puheterapia, sosiaalipedagoginen hevostoiminta sekä eläinavusteinen vammais-, vanhus- tai perhetyö. (Paasonen 2022.)

2.4 Hevostalli toimintaympäristönä

Hevostalliympäristöstä käytetään tässä opinnäytetyössä nimeä talliympäristö. Talliympäristöt lukeutuvat usein luontoympäristöiksi, koska ne sisältävät useita erilaisia luontoelementtejä kuten eläimiä, peltoja, viheralueita ja metsämaise-
maa. Luontoympäristön ominaisuuksiin kuuluu elvyttävä vaikutus, joka palauttaa ihmisen tarkkaavaisuutta vaativista ja ylikuormittavista tilanteista. Luontoeelpymisen kuvataan vapauttavan erilaisista rooleista ja kuormittavista odo-
tuksista, jolloin jäljelle jää omansa itsenä olemine. Talliympäristö tarjoaa hermostoa ja tunne-elämää rauhoittavaa aktivaatiota mielelle ja keholle.

Talliympäristössä ihmiselle löytyy toiminnallista tekemistä moninaisista tehtäväkentistä, ja talliympäristön vaikuttavuus perustuukin osaltaan fyysiseen liikkeeseen, ulkoilmaan ja seisoma-asennoissa tehtävään työhön. Talliympäristössä ihminen huolehtii päivittäin hevosten elinolojen puhtaudesta, hevosten ruokinnasta ja niiden kehon sekä mielen hyvinvoinnista. Käytännössä tämä tarkoittaa heinän, väkirehujen sekä veden annostelua ja kuljettamista hevosille käsin ja kottikärryillä. Piha-aluetta, tallia ja varusteita siivotaan ja huolletaan, sekä hevosia ulkoilutetaan, pestään, harjataan sekä liikutetaan ratsain, taluttaen tai ajaen päivittäin. Nämä toiminnot liikuttavan ihmisen kehoa ja vaativat voimaa, liikkuvuutta ja peruskuntoa.

Hallikainen (2020) on Pro gradu -tutkielmassaan tutkinut talliympäristön hyvinvointivaikutuksia kuntouttavan työtoiminnan asiakkaiden sisäisen tarinan kehitykseen. Tämä Pro gradu -tutkielma antaa hyviä käytännön kokemuksia talliympäristön vaikuttavuudesta luontolähtöisenä toimintaympäristönä. Tutkimuksen kohderyhmä koki talliympäristön mielekkäänä, ja merkittävää olivat erityisesti hevoset ja talli sekä sen pihapiiri. Useat haastateltavista kertoivat, että talliympäristössä oli jotakin vetoavaa, ja he tulivat usein tuntia aiemmin töihin ja jäivät talliympäristöön vielä muutamiksi tunneiksi työpäivän päätyttyä. Kohderyhmä kertoi haastatteluissa saaneensa onnistumisen kokemuksia ja mielihyvää hevosten kanssa toimiessa. Hevosten läsnäolo, hoitaminen ja kouluttaminen olivat tutkimuksessa tuoneet kohderyhmälle merkityksellisyyden ja hyödyllisyyden kokemuksia. Talliympäristössä tehty yhteinen toiminta koettiin tuottavana ja motivoivana hevosten hyvinvoinnin eteen tehdyn työn myötä. Talliympäristö koettiin myös positiivisia tunteita virittävänä paikkana. (Hallikainen 2020, 44–47.)

Talliympäristö on omanlainen mikrokosmos, jossa ihmiset, luonto, eläimet ja tunnelma luovat hoitavan kokonaisuuden. Ammattilaisen on kuitenkin oltava realistinen sen suhteen, kenelle eläinavusteinen toiminta, hevoset ja talli ympäristönä sopivat. Hoitavan kokonaisuuden tulee olla turvallinen kaikille osapuolille, muistaen että talli on hevosten koti. Kuten kaikissa kodeissa, on tallisakin säännöt, joita vieraiden tulee kunnioittaa. Eläinavusteisessa toiminnassa ja talliympäristössä otetaan huomioon kohtelias ja hevosta kunnioittava käytös. Talliympäristössä sääntöjen osalta kyseessä ei ole ainoastaan vieraskoreus, vaan säännöt takaavat myös ihmisten turvallisuuden. Eläinten arvokas

kohtaaminen ja hoitaminen rentouttavat, sekä usein mahdollistavat turvallisen pääsyn kaikille tunne-elämän osa-alueille. (Kiskola 2019, 141–142.)

Eläin ei koskaan tuomitse, vaikka toimiikin usein tehokkaasti peilinä ihmisen tunteille ja tuntemuksille. Hevonen eläimenä hyväksyy ihmisen ehdoitta eikä syrji. Hevonen ei katso ihmisen alkuperää, sukupuolta, menneisyyttä, terveyttä tai sairauksia, vaan kohtaa jokaisen ihmisen tuomitsematta läsnä olevasti siinä hetkessä. Tämän erityispiirteen vuoksi hevostalli toimintaympäristönä on usein tutkimuksissa kuvattu hyväksyvänä ympäristönä olla sellainen yksilö kuin aidoimmillaan on. Positiivisten kohtaamisten ja luontokokemusten äärellä voi kehittää omaa itsetuntemustaan. Luontoympäristössä ei myöskään ole ärsykkeiden tulvaa, joka nykypäivän digiaikana usein vien ihmisiltä suuren määrä energiaa. (Kiskola 2019, 141–142.)

2.5 Ryhmätoiminta ja ryhmänohjaus

Ryhmä käsittää joukon ihmisiä, jotka ovat tietoisia omasta ryhmän jäsenyydestään sekä siitä, keitä muita ryhmään kuuluu. Ryhmän tunnusmerkkejä ovat tietty koko, tarkoitus, säännöt, vuorovaikutus, työnjako, roolit ja ohjautuvuus tai johtajuus. Ryhmän muodostuessa sille muodostuu samalla dynamiikka ja piilotajunta. Ryhmätilanteessa ihmiset aktivoivat itsessään ja toisissaan tiedostettuja sekä tiedostamattomia tunne-elämän osa-alueita. Ryhmän dynamiikkaan vaikuttaa jokaisen yksilön menneisyys, tapa ajatella, tulkinnat, ymmärrys itsestä, toisista ja teoista sekä tekemättä jättämisestä. Ryhmän tunnelmaan ja dynamiikkaan vaikuttavat myös fyysiset ja sosiaaliset ympäristötekijät, eli se mikä on ryhmän asema systeemissä. (Niemistö 2000, 16–18, 34; THL 2020.)

Jotta ihmiset haluavat olla osa ryhmää, tulee ryhmän tunnelman olla turvallinen sekä asemaltaan merkittävä systeemissä, omassa elämäntilanteessa, alueellisesti tai yhteiskunnassa. Turvallisessa ryhmässä osallistujien autonomiaa kunnioitetaan ja kaikilla on oikeus olla ryhmässä omana itsenään. Turvallinen ryhmä pystyy toimimaan tavoitteellisesti ja onnistuneesti. Vastuu turvallisuuden tunteen toteutumisesta on ryhmäläisillä sekä ryhmän ohjaajalla. Ryhmää voi myös ohjata ryhmäläiset itse. (Niemistö 2000, 16-21, 34; THL 2020.)

Ryhmämuotoisessa toiminnassa hyödynnetään yhdessä tekemistä ja toiminnallisia menetelmiä. Yhdessä tekemiseen ja ryhmätoimintaan liittyy käsite nimeltä kaksoistavoite. Tämä käsite viittaa siihen, että ryhmällä on usein kaksi tavoitetta, vaikka molemmat eivät olisikaan tietoisesti ymmärryksessä. Ensimmäinen ja usein näkyvä tavoite on ryhmän perustehtävä, eli niin kutsuttu asiataavoite. Toinen, usein tiedostamaton tavoite on ryhmän koossa pysyminen, eli niin kutsuttu tunnetavoite. Tämä tavoite pyrkii saavuttamaan ryhmän sisälle riittävän kiinteyden ryhmäläisten välille, ja halun toimia yhdessä tavoitteen suuntaan. Yhdessä tekemällä ryhmän jäsenet kehittävät omaa osaamistaan yhdessä muiden ryhmäläisten kanssa ympäristön resursseja hyödyntäen. (Niemi 2000, 35–36; THL 2020.)

Toiminnalliset menetelmät muuttavat osallistujien roolia aktiivisemmaksi. Eri-tyisesti ryhmämuotoinen toiminta tarjoaa osallistujille sosiaalisia kontakteja, ja mahdollisuuksia vahvistaa erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa tarvittavia taitoja. Ryhmätoiminnan sisällöt vastaavat usein oman elämänpiirin avartumiseen ja aktivoitumiseen, sekä itsestä ja arjen tehtävistä huolehtimiseen. Ryhmätoiminta talliympäristössä vahvistaa toiminnallisuutta, osallisuutta sekä merkityksellisyyden ja pystyvyyden tunnetta. Ryhmätoimintaan liittyy vielä teoreettisesti paljon aihealueita, kuten ryhmän kehitys, sisäiset suhteet ja ilmapiiri. Näitä aihealueita sivuan tämän raportin loppuosassa tuloksien ja pohdinnan osuuksissa. (Niemi 2000, 35–36; THL 2020.)

Ryhmänohjaaja johtaa ryhmän työskentelyä, auttaa ryhmää työskentelemään perustehtävän mukaisesti ja saavuttamaan asetettuja tavoitteita. Perustehtävä puolestaan määrittää ohjaajan roolia sekä ohjaajalta vaadittavia ominaisuuksia. Ryhmänohjausta on monenlaista, se voi perustehtävän mukaisesti olla avointa tai aiheen mukaista keskustelun ohjausta, toiminnallista ohjausta, harjoitusten teettämistä tai näiden kaikkien yhdistelemistä. Ryhmän jäsenet voivat olla asiakkaita, potilaita, kuntoutujia, asukkaita, opiskelijoita tai työntekijöitä. Ohjaaja voi itse perustaa ryhmän, tai valmis ryhmä voi pyytää itselleen ohjaajaa. Ryhmänohjaukseen ohjaaja voi käyttää erilaisia menetelmiä omasta koulutustaustastaan, vahvuuksistaan sekä ryhmän tavoitteesta riippuen. (Niemi 2000, 67–68.)

Ryhmänohjaajan työ alkaa jo ennen kuin ryhmä on muodostunut. Lähtöpis-teenä ryhmänohjaukselle on pohtia ryhmän tarkoitusta ja ryhmätyön toteutta- misen ehtoja. Prosessina ryhmänohjauksen ja ryhmätyön tarkempi suunnittelu pohjautuu ryhmän tarkoitukseen ja tilaajaan, eli siihen kuinka laaja toteutus on, millaisessa toimintaympäristössä ryhmänohjaus toteutetaan, milloin ja ke- nen kanssa. Seuraava vaihe on kohtaaminen, kun ryhmätoiminta tapahtuu ja ryhmänohjaus on läsnä. Viimeisenä vaiheena on arviointi, josta usein lähtee liikkeelle jo seuraavan ryhmäkerran suunnittelu. Yksityiskohtaista ryhmänoh- jauksen prosessia kaikkeen ryhmätoimintaa on vaikea kuvata tai taulukoida vaiheita, sillä ryhmänohjaus on moninainen dynaaminen kokonaisuus. Yhtei- nen piirre kaikelle ryhmänohjaukselle on kuitenkin muutos. Onnistuneen ryh- mänohjauksen alussa tilanne on eri kuin ryhmänohjauksen lopussa. (Marttila ym. 2008, 61–69.)

2.6 Ryhmätoiminta talliympäristössä

Ihminen ja hevonen ovat molemmat laumaeläimiä. Laumaeläimelle ryhmä tuo turvallisuutta ja mukavan olon, vaikka useimmat yksilöt pitävätkin mielellään ympärillään omaa tilaa noin puolesta metristä viiteen metriin, elleivät juuri sillä hetkellä kaipaa vuorovaikutusta tai kosketusta. Hevonen toivoo laumaltaan, eli ryhmältä hyvin paljon samoja asioita kuin ihminenkin, eli turvaa ja yhteenkuu- luvuuden tunnetta. Hevonen ja ihminen oppivat arvostamaan sitä, joka pystyy toiminnallaan ja käytöksellään näitä tarjoamaan. Kun erilaisia kohtauksia tal- liympäristössä alkaa kertyä ja ystävyyksiä syntyä ihmisten ja eläinten välille, huomaamme yhä enemmän yhtäläisyyksiä itsemme ja toistemme välillä. Tä- män myötä hiljalleen ryhmässä yksilöt oppivat peilaamaan itseään suhteessa toisiin. Ryhmässä ymmärrys ja erilaisuuden hyväksyminen kasvavat, kun per- soonat, erilaisuudet ja monimuotoisuudet, eri elämänvaiheet ja iät hyväksy- tään elämää ja yksilöitä kunnioittaen. (Kiskola 2019, 148, 155, 160.)

Yhteisö on omanlainen symbioosi, jossa kaikki elävät elementit ovat jatku- vassa vuorovaikutuksessa toisiinsa. Yhteisön sisällä voi toimia yksilöitä sekä ryhmiä. Talliyhteisöön kuuluvat eläinten ja henkilökunnan lisäksi hevosten va- kituiset kengittäjät, eläinlääkärit, hevoshierojat, heinän- ja rehun tuottajat sekä toimittajat, tallityöntekijät, yksityishevosten omistajat, ratsastuskouluopettajat,

ratsastuskoulun asiakkaat ja esimerkiksi päivätoiminnan asiakkaat sekä asiakkaiden perheet ja läheiset. Lisäksi yhteisöön lukeutuvat verkostot kuten koulu, lasten-, nuorten- tai aikuisten psykiatrian yksiköt, sosiaalitoimi, kaupunki, sijoitusyksiköt, hyvinvointialue sekä yhteistyöyritykset ja yhdistykset. Yhteisön toiminnassa aidosti, merkityksellisesti ja osallistavasti, se luo jokaiselle mahdollisuuden olla osallisena toiminnassa, olla merkityksellinen ja tärkeä ihminen yhteisössä. (Kiskola 2019, 151–152.)

Tärkeä yhteisön jäsen voi vaikuttaa ja toimia omista vahvuuksistaan käsin, ja vahvistua samalla parhaaksi veriseksi itsestään. Talliympäristössä hellyys, huolenpito, ystävällisyys ja vastuunkanto, joka alkaa hevosen hoidosta, voi pikkuhiljaa laajentua myös ihmisten välille ja koko yhteisöön. Tämä toimii myös toisin päin, jos yksilön käytös tai toiminta ei palvele käyttäytyjää tai yhteisöä, käytös tai toiminta palautuu bumerangin tavoin takaisin käyttäytyjälle. Yksilön ja yhteisön välinen suhde on merkityksellinen yksilölle, sillä kuuluminen yhteisöön on ihmisen persoonallisuuden muodostumisen ja kehityksen keskeinen tekijä. (Kiskola 2019, 151–153.)

Talliympäristössä, kuten kaikissa toimintaympäristöissä on läsnä myös riskit ja vaarat. Erityisesti eläinavusteisessa ryhmätoiminnassa on tunnistettava vaaranpaikat ihmisille sekä eläimille, ja otettava ne huomioon toimintaympäristön ja toiminnan suunnittelussa. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto linjaa, ohjeistaa ja tuottaa turvallisuuteen sekä vastuullisuuteen liittyviä palveluita, ohjeita sekä lomakkeita. Tässä opinnäytetyössä on tehty vaarojen tunnistaminen ja toimenpiteiden suunnittelu sekä kirjaus turvallisuus- ja kemikaaliviraston ohjeiden mukaisesti (Liite 2). Vaarojen tunnistaminen on ollut osa toiminnallista opinnäytettä ja siihen perehdytään tarkemmin luvussa viisi.

3 TOIMINNALLINEN OPINNÄYTETYÖPROSESSI

Opinnäytteen tarkoitus on tuoda esiin se, mitä opiskelija on opintojen aikana oppinut, ja näyttää osaaminen opinnäytteen avulla todeksi. Tässä opinnäytetyössä yhdistyy sosiaalialan osaaminen, opiskelijan aiempi koulutus yritysjohtamisen, liikkeenjohdon ja palvelumuotoilun sektoreilta, työelämäyhteistyö sekä eläinavusteinen ryhmätyöskentely. Opinnäytetyöprosessi on toteutettu käyttäen Morizin karsittua palvelunkehittämismallia. Tässä karsitussa mallissa

on kolme vaihetta, jotka ovat ymmärtämis-, kehittämis- ja toteuttamis- vaiheet. Opinnäyte on osoitus opiskelijan eläinavusteisesta osaamisesta sosiaalialalla, joka yhdistettynä yrittäjähenkisesti palveluiden kehittämiseen voi parhaimmillaan voi vastata sosiaalialan ja opinnäytteen toimeksiantajan tarpeisiin. Tämä opinnäytetyöprosessi on alkanut heinäkuussa 2023, kun opiskelija on ensimmäisen kerran tavannut toimeksiantajan. Opiskelija on sosionomikoulutuksensa aikana kohdentanut opintojaksojen tehtäviä aina mahdollisuuksien mukaan eläinavusteiseen toimintaan, joten opinnäytetyön teoriaosuus, tutkimuksiin tutustuminen, sekä jo olemassa olevien eläinavusteisten toimintojen kartoittaminen on alkanut jo opinnäytetyöprosessia aiemmin. (Hakala 2004, 7.)

Opiskelija on lisäopintoina suorittanut eläinavusteisen neuropsykiatrisen valmentajan tutkinnon, joka osaltaan on tukenut opinnäytetyöprosessin edistymistä sekä käytettyjen menetelmien valintoja. Opinnäytetyöprosessin alussa opiskelija on etsinyt toimeksiantajan, ja eläinavusteisen toimintaympäristön tuottajan paikallisten yhdistyksien ja yrityksien joukosta käyttämällä aiempia kontaktejaan työelämästä. Opinnäytetyöprosessi ei ole opiskelijalle ensimmäinen, ja se on tuonut prosessin aikana rentoutta ja vakautta työskentelyyn. Opiskelijalla on aiempi ammattikorkeakoulututkinto liikkeenjohdon koulutusohjelmasta kaupalliselta alalta, jossa hän on opinnäytetyössään tutkinut osaamisen johtamista yrityksessä palvelumuotoilun keinoin.

3.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Toiminnallinen opinnäytetyö on ammattikäytännöistä lähtevää kehittämistoimintaa, joka vastaa yleensä johonkin ammatillisesta toiminnasta nousevaan tarpeeseen. Toiminnallisessa opinnäytetyössä on tutkimuksellinen tietoperusta, eli teoreettinen viitekehys. Teoreettisen viitekehysten kokoaminen nojaa tutkimusasetelmaan ja tehtävänasetteluun. Toiminnallinen opinnäytetyö voi tavoitella käytännön toiminnan opastamista, ohjeistamista, toiminnan järjestämistä tai järjeistämistä. Se voi olla myös käytäntöön suunniteltu opas, ohjeistus tai ohje, tai toteuttaa esimerkiksi tapahtuman kuten kokouksen tai näyttelyn. Tärkeintä on, että toiminnallisen opinnäytetyön kokonaisuudessa yhdistyy käytännön toteutus sekä tutkimusviestinnällinen raportointi. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 9; Vilkkä 2021, 16.)

Tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä kehittämistoiminta on lähtenyt opiskelijan omasta mielenkiinnosta sekä toimeksiantajan tarpeista. Teoreettinen viitekehys on esitelty luvussa kaksi, joka pitää sisällään eläinavusteisen työskentelyn käsitteistöä, tutkimustietoa eläinavusteisen toiminnan hyödyistä ihmiselle sekä hevostalli toimintaympäristönä -kuvauksen. Opinnäytetyön toiminnallisen osan toteutus konkretisoitui neljän kerran kokeilujaksoon Kouvolan ratsastuskeskuksen tiloissa, johon opiskelija ryhmänohjaajan roolissa jalkautui opinnäytetyön toimeksiantajan asiakkaiden kanssa. Tämä kokeilujakso kuvataan luvussa neljä. Tämä raportti puolestaan on tutkimusviestinnällinen osuus kehittämistyöstä, ja kokeilujakson tuotokset sekä pohdinta kuvataan luvussa viisi ja kuusi.

Toiminnalliselle opinnäytetyölle on ominaista, että kehittämistyöhön tarvittava tieto löytyy alan käytännöistä, tutkimuksista, itse ammattilaisilta sekä asiakailta. Tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä opiskelija on hyödyntänyt toimeksiantajalla työsuhteessa olevia sosiaalialan ammattilaisia, heidän asiakkaitaan sekä yhteistyökumppanina toimivaa ratsastusalan yrittäjää tutkimuksellisen tiedon lisäksi. Ammatillisessa arjessa muodostuva tieto on toiminnallista tietoa, joka usein jää tiedostamattomalla tasolla henkilökohtaiseksi tiedoksi ohjaamaan omaa arjen toimintaa. Tämä arjessa muodostuva tieto on kuitenkin tärkeää alan ja toimintojen kehittämiseksi, ja sitä opiskelija on tässä opinnäytetyössä yksityiskohtaisilla kuvauksilla pyrkinyt tuomaan esiin. Arjessa muodostunutta tietoa opiskelija on kerännyt jalkautumalla toimeksiantajan, asiakkaiden sekä yhteistyökumppanin arjen toimintaan, haastattelumenetelmillä ja nykytila- sekä nelikenttäanalyysillä. (Kostamo ym. 2022, luku 1.3 Ammatillisen arjen tiedosta.)

Kehittämistyö toiminnallisessa opinnäytetyössä tuottaa uusia kokemuksia. Näiden kokemusten perusteella opiskelija sekä kehittämistyöhön osallistujat yhdessä voivat tuottaa uusia sanoja, huomaavat kehittämistä vaativat osa-alueet ja löytävät niihin ratkaisut. Tämän yhteistyön kautta syntyy vähitellen kehittämistyön tuotos. Kirjoittaminen on tärkeä osa tuotosta, ja kehittämistyön auki kirjoittamisessa opiskelijan on mahdollista päästä vieläkin syvemmälle kehitystyöhön sekä tehdä se näkyväksi. Parhaimmillaan tutkivan kehitystyön tekeminen ja kirjoittaminen kietoutuvat toisiinsa erottamattomasti. Opinnäytetyö on

opiskelijalle mahdollisuus, jossa hän pääsee esittämään ja syventämään opintojen aikana hankkimaansa ammatillista tietoa, työelämä taitojaan sekä kehittämisosaamistaan. Toiminnallinen opinnäytetyö mahdollistaa myös oman alan kehittämiskohteiden löytämisen, tunnistamisen sekä määrittelyn. (Kostamo ym. 2022, luku 1.3 Ammatillisen arjen tiedosta; loppusanat.)

3.2 Opiskelijan rooli opinnäytteessä

Toimeksiantajalla, eli Kouvolan Kipinä ry:llä ei ollut työsuhteessa henkilöitä, joilla olisi ollut valmiuksia toteuttaa eläinavusteista toimintaa, joten kehittämistyön lähtökohta oli opiskelijan oma osallistuminen kehitettävään toimintaan. Opiskelijalla on yli 20 vuoden kokemus hevosten kanssa työskentelystä, sekä eläinavusteinen koulutus yhdistettynä sosiaalialan osaamiseen, jonka vuoksi opiskelija toimi kokeilujakson aikana ryhmänohjaajan roolissa. Opiskelija on ollut harrastajana ja asiakkaana Kouvolan ratsastuskeskuksen alueella menneinä vuosina, vaikka ratsastuskeskusyrittäjä sekä hevoset ovat olleet eri kuin tämän kehittämistyön aikana. Toimintaympäristö on tätä kautta tuttu opiskelijalle, joka helpotti toiminnan suunnittelua ja turvallisuuden varmistamista kehittämistyön aikana.

Opiskelijan rooleina tässä opinnäytetyössä on kehittäjän rooli, aktiivisen toimijan rooli opinnäytetyöprosessissa opiskelijana sekä kokeilujakson aikana ryhmänohjaajan rooli. Näiden kolmen roolin tiedostaminen osoittautui yllättävän helpoksi ja kaikissa opinnäytetyöhön liittyvissä yhteyksissä nämä puolet on tuotu avoimesti esiin. Roolituksien tiedostaminen oli opinnäytetyöprosessin osalta tärkeää, sillä sitä kautta opiskelija pystyi hahmottamaan myös opinnäytetyöprosessin eri vaiheita. Alku- ja loppuvaiheessa prosessia opiskelija on ollut vahvimmin opiskelijan aktiivisen toimijan roolissa, kun taas prosessin keskivaiheilla kehittäjän ja ryhmänohjaajan roolit olivat päällimmäisinä.

3.3 Opinnäytetyön suunnittelu

Opinnäytetyöprosessi on lähtenyt liikkeelle aiheen valinnasta sekä rajaamisesta ja toimeksiantajan tapaamisesta. Seuraavassa vaiheessa vastaava opettaja hyväksyy aiheen ja opiskelija saa ohjaavan opettajan opinnäytetyöprosessin ajaksi. Opinnäytetyöprosessin suunnitelma laaditaan ja esitetään

seminaarissa. Suunnitelman hyväksymisen jälkeen on opinnäytetyön tekemisen vaihe, eli toiminnallisen osuuden toteuttaminen ja raportin kirjoittaminen. Väliseminaari on opinnäytetyön keski- tai loppuvaiheessa, jonka jälkeen opinnäytetyö viimeistellään ja lähetetään esitarkastukseen. Opinnäytetyön julkinen esitys päättöseminaarissa sekä opponointi, kypsyyskoe ja työn luovutus ovat prosessin loppuvaiheessa. Tämän jälkeen on vielä opinnäytteen arviointi, julkaisu ja arkistointi. (Hakala 2004, 161.)

Käytännössä opinnäytetyön aihealue ja teoriapohja ovat tulleet tutuksi opiskelijalle sosionomiopintojen myötä, ja perusta opinnäytteen toteutumiselle on muodostunut opintojen aikana kurssien erilaisten tehtävien kautta, jossa opiskelija on itse voinut vaikuttaa aiheen valintaan. Esimerkiksi sosiaalialan kehittämisen kurssilla opiskelija osallistui ryhmätyöskentelyyn, jossa perehdyttiin eläinavusteisen ja luontolähtöisten työmenetelmien vaikuttavuuteen ja kehittämiseen. Ohjaus ja sosiaalinen tuki -opintojaksolla puolestaan opiskelija tutustui lasten ja vanhempien välisen vuorovaikutuksen parantamiseen eläinavusteisen työskentelyn keinoin. Kurssivalinnat kuten luontolähtöinen ympäristö kuntouttavassa työssä ovat osaltaan tukeneet opinnäytetyön teoriapohjan ja opinnäytteen mahdollisuuksien ymmärtämistä. Lisäksi opiskelija on sosionomikoulutuksen ohella suorittanut eläinavusteista neuropsykiatrista valmentajakoulutusta, joka osaltaan tukee opinnäytteen toteutumista.

Teoriapohja ja ajatus opinnäytetyön kehittämistyöstä on siis ollut opiskelijalla valmiina ennen toimeksiantajan löytymistä. Ensimmäisessä vaiheessa opiskelija otti yhteyttä Kouvolan keskustan läheisyydessä toimivaan ratsastuskeskukseen, ja sopi tapaamisen yrittäjän kanssa. Ratsastuskeskus valikoitui yhteistyökumppaniksi ja toimintaympäristöksi sen hyvän saavutettavuuden ja turvallisuuden vuoksi. Opiskelijalla oli tiedossa, että ratsastuskeskuksessa toimii ratsastuskoulu, ja ratsastuskouluissa on usein rauhallisia ja kilttejä hevosia, jonka vuoksi eläinavusteinen toiminta olisi turvallisinta toteuttaa ratsastuskoulun hevosilla. Tapaamisessa opiskelija kertoi omasta koulutuksestaan, opinnäytetyöstä sekä tulevaisuuden ajatuksistaan, joista ratsastuskeskus yrittäjä innostui ja halusi lähteä mukaan kokeilujakson tuottamiseen. Toisessa vaiheessa opiskelija lähti kartoittamaan alueen yhdistyksiä, etsiäkseen sopivan toimeksiantajan opinnäytteelle. Kun tilauksesta opiskelijaa pyydettiin tutun henkilön kautta työhaastatteluun paikalliseen yhdistykseen sosiaaliohjaajan

paikkaa varten, ja työhaastattelu kääntyikin opinnäytetyö toimeksiantajan löytymiseksi, kun opiskelija kysyi mahdollisuutta haastattelun lopuksi.

Suunnitelmavaiheessa opiskelija loi opinnäytetyöprosessille kirjallisen suunnitelman sekä oli mukana tallin arjessa kaksi työpäivää. Tallipäivien tarkoituksena oli, että opiskelija tuli tutuksi tallin päivärytmin kanssa, oppi mistä löytyvät ryhmätoiminnassa tarvittavat työvälineet ja sekä opiskelija osaa kokeiluvaiheessa ohjata ryhmäläisiä esimerkiksi hevosten ruokintamäärissä. Opiskelija valmisteli kokeilujakson ryhmätoteutusta tutustumalla ensin itse ratsastuskoulun hevosiin ja talliympäristöön, sekä loi turvallisuus suunnitelman (Liite 2). Tämä oli tärkeä vaihe turvallisuuden näkökulmasta, jotta opiskelija ryhmää ohjattaessa osaa ennakoida mahdolliset riskitilanteet ja sanoittaa hevosten yksilöllistä käytöstä ja tottumuksia ryhmätoimintaan osallistujille.

Tämän jälkeen opiskelija suunnitteli ryhmätoiminnan kokeilukertojen tallipäivien sisällöt yhteistyössä Kouvolan ratsastuskeskuksen yrittäjän, sekä Kipinä Ry:n toiminnasta vastaavan ohjaajan kanssa. Suunnitelmassa otettiin huomioon, että kokeilukerrat vastasivat osallistujien palkkatuen tai kuntouttavan työtoiminnan tavoitteita, sekä ovat linjassa talliyrittäjän toiminnan kanssa. Suunnittelutapaamisessa talliyrittäjän kanssa suunniteltiin myös toiminnallista luontoympäristössä tapahtuvaa toimintaa, jossa ei tarvitse olla kosketuksissa hevosten kanssa, mikäli osallistuja ei halua.

Luontoympäristössä tapahtuvaa tehtävää ilman hevoskosketusta on hevosten karsinoiden siivous, karsinoiden turvetus, tallin lakaisu, pihan haravointi, pihan siistiminen, sosiaalityösiivous, sisäareenan katsomoiden siistiminen. Mikäli osallistuja haluaa kosketusta ja toimintaa hevosen kanssa, silloin voidaan käsitellä ratsastuskoulun rauhallisia hevosia. Hevoset voidaan hakea ulkoilemasta sisään talliin ennen ratsastustunteja, ja ne voidaan harjata, tarvittaessa pestä jalat sekä häntä ja putsata valmiiksi hevosen varusteet ratsastustunneille. Suunnitteluvaiheessa opiskelija ei vielä tiennyt kuinka monta ryhmäläistä toimintaan osallistuu, millainen on heidän toimintakykynsä tai tahtotila toiminnan suhteen. Ryhmä sovittiin jalkautuvaksi talliympäristöön neljä kertaa, kahden viikon ajan maanantaisin ja keskiviikkoisin kello 10 ja 14 väliselle ajalle.

Suunnitelmavaiheessa opiskelija suunnitteli ensimmäisen ryhmäkerran sisältävän alkuun tutustumista talliympäristöön, työvälineisiin, hevosiin ja paikan ihmisiin sekä päivärytmiin. Käytävän läpi turvallisuuteen liittyviä asioita, sekä jaetaan ryhmässä työtehtäviä jokaisen vahvuuksien, toimintakyvyn ja kiinnostuksen kohteiden mukaisesti. Lähdetään toteuttamaan päivää. Opetellaan hevosten elinpuutteista huolehtimista sekä hevosen kanssa toimimista, sekä hevosen hyvinvoinnista ja puhtaudesta huolehtimista. Päivän alkuun suunnitelmassa oli siivota talliympäristöä, ja loppupäivästä keskitytään hevosten hoitamiseen ja käsittelyyn. Hevosten käsittelyssä ohjaaja avustaa toiminnan ohjauksellisesti, mutta erityisesti keskittyen ihmisen ja hevosen välisen sidoksen ja vuorovaikutuksen rakentamiseen ensimmäiset ryhmäkerrat. Päivä suunniteltiin päättyvän yhteiseen hetkeen, jossa käymme läpi päivää. Kerrotaan omia ajatuksia päivästä, havainnoista itsestä suhteessa eläimeen, kerrotaan hevosesta johon tutustuttiin, tunnelmasta jota kokee päivän lopulla, ja ajatuksia sekä toiveita seuraavasta kerrasta.

Toisen ryhmäkerran suunniteltiin noudattavan suunnilleen samanlaista kaavaa kuin ensimmäinen ryhmäkerta, mutta sisältäen jo hieman itsenäisempää toimintaa. Mikäli ryhmään tulee uusia osallistujia, aiemmalla kerralla olevat kertovat ja perehdyttävät uusia toimintaan ohjaajan avustuksella. Kolmannella ryhmäkerralla toimintaan ajateltiin löytyvän luultavammin jo rutiinia, ja osallistujat voivat alkaa ottamaan vastuuta useamman hevosen päivittäisestä huolehtimisesta. Lisätään hoidettavien hevosten määrää, ja käydään läpi hevosen hyvinvoinnin osatekijöitä sekä sitä, miten päivätoiminta vaikuttaa ryhmäläisten ja hevosten hyvinvointiin. Mikäli hevostaidot ovat kehittyneet ja osallistujien ja hevosten välille on alkanut syntyä sidosta, voidaan hevosten kanssa taluttaen jaloitella tallin pihapiirissä. Neljännen ryhmäkerta suunniteltiin sisältävän edellisten kertojen mukaisesti toimintaa, ja lopuksi varattaisiin pidempi hetki yhdessä rauhoittuen, jolloin vedettäisiin yhteen kokeilujaksoa, kerättäisiin palautetta sekä jatkoehdotuksia toiminnasta.

Suunnitelmaosuudessa opiskelija pohti toiminnan edellytyksiä. Tallipäivien toteutuminen edellytti, että osallistujat pääsivät paikalle. Osallistujat kokoontuvat aamuisin Kouvolan Kipinä ry:n tiloihin, josta siirtyvät talliympäristöön. Opiskelija odotti ryhmää talliympäristössä valmiina. Ratsastuskeskus sijaitsee hyvin lähellä Kipinä ry:n toimipistettä, noin 3 kilometrin päässä. Mikäli osallistujilla oli

auto käytössä, silloin matka on vain viisi minuuttia ja osallistujat voivat myös kyyditä toisiaan. Kävelen matka kestää noin 35 minuuttia, pyöräillen noin 10 minuuttia.

Toiminnallisen osan toteutuminen edellytti hyvät ja ehjät työvälineet osallistujille talliympäristön siistimiseen. Näitä välineitä ovat esimerkiksi talikot, harjat, ruohonleikkuri, trimmeri, oksasakset, lapio, pesuliinat ja lattiamoppi sekä oikeanlainen jätehuolto. Kouvolan ratsastuskeskus on vastuussa näiden työvälineiden hankkimisesta ja asianmukaisesta huollosta. Ratsastuskeskuksen yrittäjän tapaamisella varmistettiin, että työvälineitä on riittävästi. Talliympäristössä on sosiaalityilat, joista löytyy mikro, kahvin- ja vedenkeitin, jääkaappi ja vesipiste. Näin mahdollistuu tallipäivien tauot sisätiloissa, sekä ruokailu omien eväiden avulla, kuten Kipinä ry:n tiloissakin. Kahvin tallipäivien taukoihin kustansi Kipinä ry. Opiskelija tiedosti suunnitteluvaiheessa sen, että vaikka suunnitelma oli hyvin tehty, pohdittu toimeksiantajan ja yhteistyökumppanin kanssa, se ei välttämättä toteutuisi sellaisenaan, vaan päiviin on hyvä lähteä avoimin mielin ja ottaa vastaan tilanteet sellaisena kuin ne tulevat. Opiskelija oli varautunut myös siihen, että suunnitelmaa ei voida noudattaa ja toiminta pitää muovata reaaliaikaisesti ryhmän mukaiseksi.

3.3.1 Lähtötilanteen analyysi

Lähtötilanne analyysin alueellisen ammatillisen eläinavusteisen toiminnan osalta opiskelija teki etsimällä tietoa internetistä, lukemalla sosionomi opintojen aikana erilaisia Suomessa tehtyjä tutkimuksia sekä hankkeita eläinavusteisesta toiminnasta sekä kyselemällä sosiaalialalla työskenteleviltä tutuilta henkilöiltä käytännön tietoa. Tiedonhankinnassa selvisi, että Kouvolan alueella on paljon eläinavusteista toimintaa, mutta ammatillisuutta on vaikea erottaa hyvinvointia tukevasta harrastetoiminnasta. Lisäksi sosiaalialalle suunnattuja eläinavusteisia palveluita löytyi, mutta vakaat tai runsaat asiakasvirrat eivät ole vielä saavuttaneet palveluntarjoajia. Esiin tulivat usein taloudelliset haasteet. Maksajaa eläinavusteisille palveluille oli yrittäjien mukaan vaikea löytää, ja moni tilallinen työskentelikin päätoimisesti palkkatyössä ja sivutoimisesti toteutti eläinavusteista toimintaa päätyön ohella.

Toimeksiantajan, Kouvolan Kipinä ry:n, lähtötilanne oli se, että yhdistyksen toiminnan painopisteisiin on odotettavissa isoja muutoksia. Vanhoja hankerahoituksia sekä yhteistyösopimuksia on päättymässä vuoden 2023 lopussa ja suuntaviivat olivat auki tulevaisuuden osalta. Ratsastuskeskuksen lähtötilanne opinnäytetyön alussa oli hyvä. Yrityksellä oli vakaa tilanne, ratsastuskoulutoiminta oli kannattavaa ja yrittäjällä oli myyntihevostoimintaa lisäpalveluna. Yrittäjä oli kuitenkin pitkään toivonut, että ratsastuskeskuksen toimintaa ja tiloja hyödynnettäisiin aamu ja päiväaikaan erityisesti lasten, nuorten ja vanhuksien syrjäytymisen ehkäisyyn ja hyvinvoinnin tukemiseksi. Kello kahdeksan ja kuu-dentoista välillä ratsastuskeskuksella on hiljaista, joten tuottavuutta ja toimintaa voisi lisätä tälle ajanjaksolle. Opiskelija kertoi toimeksiantajan kohderyhmän olevan opinnäytetyöprosessin aikana työikäiset aikuiset, mutta kokeilujakson tuloksia voisi hyödyntää monille eri asiakasryhmille tulevaisuudessa.

Lähtötilanne näytti siis opiskelijan silmin hyvältä. Yhteistyökumppanit olivat avoimia uuden kehitettävän toiminnan suhteen, toimintaympäristössä oli jo paljon toimivia elementtejä ja toimeksiantajalla oli hyvät kontaktit alueen isoimpiin yhteistyökumppaneihin kuten kymenlaakson hyvinvointialue sekä Kouvolan kaupunki. Opiskelijalla oli tarvittavaa kokemusta ja koulutusta eläinavusteisen kokeilujakson tuottamisesta, ja jo hieman opintojen osalta syntynyt ymmärrystä sosiaalialan mahdollisuuksista.

3.3.2 Turvallisuus ammatillisen toiminnan suunnittelussa

Ammatillisen eläinavusteisen toiminnan suunnitteluun liittyi isosti turvallisuus. Toiminnan tulisi olla turvallista siihen osallistuville ihmisille sekä toimintaan käytettäville eläimille. Tätä varten opiskelija teki turvallisuus- ja kemikaaliviraston ohjeiden mukaisesti turvallisuusasiakirjan eläinavusteisen ryhmätoiminnan toteutusta varten. Turvallisuusasiakirja on kirjallinen kuvaus siitä, miten palvelun turvallisuus on järjestetty. Tässä asiakirjassa kuvataan palveluun liittyvät vaarat ja toimenpiteet riskien hallitsemiseksi sekä hätätilanteisiin varautuminen. Asiakirjassa kootaan yhteen palveluun liittyvät turvallisuusasiat, ja asiakirjan avulla palveluntarjoaja voi jatkuvasti parantaa toiminnan turvallisuutta. Turvallisuusasiakirja on tarkoitettu ensisijaisesti palveluntarjoajan omaan käyttöön, mutta tietyissä tapauksissa viranomaiset voivat pyytää dokumenttia luettavaksi. (Tukes 2023b.)

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on ohjeistanut yksityiskohtaisemmin eläinavusteisia palveluita tuottavia toimijoita turvallisuusasiakirjan luomiseen. Eläinavusteista toimintaa tuottavien tulee kiinnittää huomiota henkilökunnan ammattitaitoon, osaaminen sekä hätätilanne- ja ensiapuvalmiuteen. Painopiste eläinavusteisen ryhmätoiminnan toteutuksessa turvallisuussuunnitelman mukaisesti on asiakkaiden opastamisessa ja tilojen kunnossapidossa. Turvallisuusasiakirjassa tulee huomioida erityisesti tallialueen parkkipaikat ja sieltä siirtyminen talliin, hevosten hoitaminen tallissa, opastaminen ja henkilökunnan valvonta, hevoset, jotka eivät sovellu toimintaa, varusteiden kunto ja huolto, erityisryhmät, henkilökunnan osaaminen hätätilanteissa, hevosten soveltuvuus toimintaan sekä tallialueen vaaranpaikat. (Tukes 2023b.)

Kouvolan ratsastuskeskuksella oli laadittuna turvallisuussuunnitelma ratsastustuntitoimintaa varten, muttei opiskelijan kehitystyön kaltaista ryhmätoimintaa varten. Opiskelija lähti siis luomaan ammatillista eläinavusteista ryhmätoimintaa varten turvallisuusasiakirjaa. Jotta opiskelija pystyi luomaan turvallisuusasiakirjan, tuli ymmärtää turvallisuuteen vaikuttavat tekijät. Tämän saavuttaakseen opiskelija jalkautui talliympäristöön kahdeksi päiväksi seuraamaan ja osallistumaan aamu- ja päiväaikaan tapahtuvaan toimintaan. Samalla opiskelija kirjoitti turvallisuusasiakirjaa toimeksiantajan sekä ratsastuskeskustyrittäjän kanssa käytyjen keskustelujen perusteella, jotta toiminta olisi mahdollisimman turvallista, joustavaa ja samalla kohderyhmää palvelevaa.

Opiskelija kirjoittama turvallisuusasiakirja on liitteessä kaksi (Liite 2). Turvallisuusasiakirjassa on kaksi osaa, yleinen osa, jossa kuvataan toiminnan vastuuhenkilöitä, vaaratilanteita, niiden ehkäisyä, ympäristön muutostekijöitä, henkilöstön ammatillista ja turvallisuus osaamista, asiakkaille annettavia tietoja, opastusta sekä valvontaa, osallistumisrajoituksia, asiakasmääriä, sivullisille aiheutuvia vaaroja sekä dokumentointia. Lisäksi opiskelija on tehnyt vaarojen tunnistamisen ja toimenpiteiden suunnittelun taulukko muotoisesti, jossa on eritelty tunnistetut vaarat, niiden mahdolliset seuraukset, toimenpiteet vaaran poistamiseksi tai ehkäisemiseksi sekä ehdotelmät lisätoimenpiteistä, jotka parantaisivat turvallisuutta.

Tämän turvallisuusasiakirjan kautta opiskelija ymmärsi syvällisemmin ryhmän-ohjaajan vastuut ammatillisen eläinavusteisen toiminnan järjestämisessä. Eläin helpottaa sosiaalialan ammattilaisen ja asiakkaan luottamussuhteen syntymistä, sekä tuo osaltaan syvyyttä ja vaikuttavuutta sosiaalialan työhön, mutta samalla on myös suuri turvallisuus riski. Ympäristöä muovaamalla riskejä voidaan pienentää sekä asiakasturvallisuutta parantaa, mutta ympäristöön, tiloihin sekä rakennuksiin liittyvät muutokset vaativat aina pääomaa ja ammattitaitoisia tekijöitä, joka osaltaan tuo haastavuutta turvallisuusasiakirjan ehdotelmien toteuttamiseen.

3.3.3 Toimintaympäristö ja kohderyhmä

Toimintaympäristönä tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä toimi Kouvolan ratsastuskeskus. Kouvolan ratsastuskeskuksen toiminnasta vastaa Flekander Oy, joka vuokraa talliympäristöä Kouvolan ratsastajat ry:ltä. Kouvolan ratsastajat ry on päävuokralaisena tallitiloissa, jotka omistaa Kouvola kaupunki. Ratsastuskeskuksen alueelta löytyy lämpöeristetty maneesi, eli sisäratsastusareena. Alueella on ulkona myös iso koulu- ja esteratsastuskenttä, useita ulkoilutarhoja hevosille sekä ratsukoille osoitetut maastoreitit. Tallirakennuksessa on karsinat noin 30 hevoselle, heinä ja rehuhuoneet, varustehuoneet ja pesukarsina.

Talliympäristössä päivä alkaa aamulla noin kello seitsemän, jolloin hevoset ruokitaan ensimmäisen kerran, ne viedään ulos ulkotarhoihin ulkoilemaan ja hevosten karsinat sekä muut tallin sisätilat siivotaan. Tämän työn tekee ratsastuskoulun henkilökunta. Hevoset ruokitaan ja juomavesi kannetaan ulkotarhoihin päivän aikana. Ratsastuskeskuksen myynti- ja kilpahevokset ratsastetaan ja hoidetaan päiväsaikaan, samoin kuin rehu- ja kuiviketoimitukset, eläinlääkärit, kengittäjät sekä muut yhteistyökumppanit tuottavat ja toimittavat palvelunsa usein ennen kello 16. Ratsastuskouluhevokset tuodaan ulkoilemasta sisään iltapäivästä, jonka jälkeen ratsastuskoulu toiminta alkaa. Ratsastuskoulun ratsastustunnit ovat kello 16 ja 21 välillä. Tällöin asiakkaat ja henkilökunta huolehtii hevosten hoidosta. Viimeisenä kello 21 jälkeen hevoset ruokitaan ja talli suljetaan.

Toimintaympäristö sijaitsee Kouvolassa, Lehtomäen kaupunginosassa. Kouvolan keskustasta on noin kolme kilometriä ratsastuskeskukselle, ja paikalle pääsee liikkumaan helposti kävelle, pyörällä, autolla tai bussilla. Ratsastuskeskuksen edessä on iso ilmainen parkkipaikka. Ympärillä on asutusalueita, päiväkotia, Lehtomäen urheilukentät, jääkaukalo sekä skeittiparkki. Ulkoilureitit ja pururadat, joiden keskellä sijaitsee myös ratsukoille tarkoitettuja ratsastusreitit, ovat vain noin 500 metrin päässä ratsastuskeskukselta.

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön kehittämistehtävän kohderyhmänä olivat työikäiset aikuiset, käsittäen Kipinä ry:llä työsuhteessa olevat palkkatukityöläiset sekä kuntouttavan työtoiminnan asiakkaat. Kohderyhmä voi toimeksiantajan toiminnan muutoksien myötä muuttua, jonka vuoksi opinnäyte ei keskity niinkään kohderyhmän analysointiin, vaan yleisesti ryhmämuotoiseen toimintaan ja eläinavusteisen toiminnan vaikutuksiin ihmisessä. Opinnäytteen tuloksia, menetelmiä sekä jatkoehdotuksia voidaan hyvin hyödyntää pienillä muutoksilla sosiaalialan eri kohderyhmille. Näitä kohderyhmiä ovat lapset, nuoret, työikäiset, vanhuksien ja vammaisten. Toiminnan painopisteenä voi olla ennaltaehkäisevä toiminta, kuntouttava toiminta tai ylläpitävä toiminta.

Tämä kohderyhmän väljyys on otettu huomioon ryhmätoiminnan suunnittelussa. Toimintaa suunniteltiin niin, että toiminta kattaisi mahdollisimman laajalajaisesti eri asiakasryhmien tarpeet, tavoitteet ja esimerkiksi kuntoutus- ja aktiivointi suunnitelmat. Tämän opinnäytetyön kokeilujaksoon osallistuneiden henkilöiden yksilöityjä tavoitteita toiminnalle ei tässä opinnäytetyössä avata anonyymiteetin suojaamiseksi. Lisäksi opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää ja kokeilla yleisesti eläinavusteista toimintaa ryhmässä, jolloin tätä opinnäytetyötä voidaan varioida eri kohderyhmille.

4 ELÄINAVUSTEISEN RYHMÄTOIMINNAN KOKEILUJAKSO

Eläinavusteisen ryhmätoiminnan kokeilujakso oli tämän toiminnallisen opinnäytetyön näkyvin osuus toimeksiantajalle sekä yhteistyökumppanille. Se myös vastasi käytännön kokemuksena opiskelijalle siihen, voisiko kokeilujakson kaltainen sosiaalialan työ eläinavusteisesti vastata tulevaisuuden työllistymisen haaveisiin. Kokeilujakson suunnitteluvaihe, eli tämän opinnäytetyön ke-

hitä-osuus, oli aikaa vievä ja suuritöinen, sillä se sisälsi tiedonhakua, haastatteluja, tapaamisia, jalkautumista talliympäristöön sekä turvallisuussuunnitelman teon.

Toteuta-vaiheessa opiskelija vei käytäntöön suunnitelmat, ja tuotti talliympäristössä neljän kerran toiminnallisen ja eläinavusteisen ryhmätyöskentelyn kokonaisuuden. Kokeilujakso ajoittui lokakuun alkuun, ja se oli rajattu toteutettavaksi kahden viikon sisään. Toimeksiantajan kanssa suunnitteluvaiheessa päädyttiin siihen, että kokeilujakso toteutuu kahden viikon ajan aina maanantaisin ja keskiviikkoisin. Työaika oli neljä tuntia, aamu kymmenestä iltapäivä kahteen. Tämän ajateltiin tuottavan riittävän hyvän katsauksen toiminnan mahdollisuuksista, haasteista sekä tuloksista.

Kokeilujakson opiskelija totesi tavoitteiden kannalta luotettavaksi, sillä neljän kerran otanta antoi selkeitä vasteita teoriaosuudessa esiin tuotuihin tutkimustuloksiin. Ryhmätyöskentelyn merkitys kokeilujakson aikana oli merkityksellinen opiskelijan havaintojen mukaan. Kaikki toimintaan osallistujat olivat ensi kertaa tekemisissä hevosten kanssa ja talliympäristössä, joten osallistujat toimivat opiskelijan havaintojen mukaan mielellään pareina, kunnes toiminnat tulivat tutummiksi. Kun osallistujat saivat itsevarmuutta tekemiseen, eriytyivät he ryhmästä tai parityöskentelystä yksilötyöskentelyyn. Vuorovaikutus ja ryhmädynamiikka säilyi silti koko kokeilujakson ajan ja ryhmän kiinteys pysyi opiskelijan havaintojen mukaan, vaikka osallistujamäärät vaihtelivat.

Kokeilujakson haastavin osuus opiskelijalle oli ryhmän sanallinen ja turvallinen ohjaus. Kaikki neljä kokeilujakson kertaa niin sanotusti perehdyttivät osallistujia uusiin toimintoihin, joten opiskelija ryhmää ohjaten selitti, kertoi, perusteli, näytti sekä ohjeisti osallistujia jatkuvasti. Mikäli kokeilujakso olisi ollut pidempikestoinen ja rutiineja olisi kerennyt syntyä, olisi opiskelijan ryhmänohjauksen työmäärä helpottunut ja painottunut enemmän kannustamiseen, ohjaukseen sekä havainnointiin.

Eläinavusteisen ryhmätoiminnan jakso vastasi hyvin Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun kestävän kehityksen teemoihin, jotka tulivat esiin myös Kouvolan kaupungin hyvinvointikertomuksen kautta. Eläinavusteinen ryhmätoiminta talliympäristössä toteutti jo nyt sosiaalista kestävää ja kehityksellistä

toimintaa, erityisesti tasavertaisuus ja perusedellytykset toimintaan opiskelijan näkökulmasta toteutuivat hyvin. Kouvolan Kipinä ry:n toiminnan arvoissa on mainittuina ihmisarvo, yhdenvertaisuus ja yhteisöllisyys, joten toimeksiantajan arvopohja toiminnassa vastasi hyvin kestävän kehityksen teemoja. Opiskelija näkee paljon potentiaalia taloudellisen, kulttuurisen sekä ekologisen kestävän kehityksen osa-alueiden kehittämiseen talliympäristössä.

4.1 Kokeilujakson kuvaus

Kokeilujakson kaikki neljä kertaa toteutuivat suunnitelmaa mukaillen. Päiviin muodostui opiskelijalle ryhmänohjauksen näkökulmasta kevyt rutiini, sekä aikataulullisesti rutiini kerkesi muodostumaan myös osallistujille vaikkakin toiminnan suhteen rutiineihin ei vielä päästykään. Ensimmäisellä ryhmäkerralla opiskelija saapui talliympäristöön tuntia ennen ryhmätoiminnan alkua, ja kävi vielä yrittäjän kanssa läpi päivän kulkua. Ratsastuskeskuksen yrittäjä oli kirjoittanut tallirakennuksen infotaululle ryhmälle listan päivän aikana tehtävistä töistä, sovittiin että tehdään mitä keretään ja opiskelija voi tarvittaessa keksiä lisää tekemistä.

Ensimmäisellä kerralla mukana oli neljä Kouvolan Kipinä ry:n kuntouttavan työtoiminnan tai palkkatukityöskentelyn osallistujaa sekä Kouvolan Kipinä ry:n kuntouttavan työtoiminnan sosiaaliohjaaja sekä opiskelija. Alkuun ryhmä koontui kahviorakennukseen, johon jokainen jätti ylimääräiset tavarat sekä halutessaan osallistujat saivat lainata kumisaappaita sekä ulkovaatteita. Kahviorakennuksessa opiskelija kävi läpi ryhmän kanssa päällimmäiset tunnelmat, tärkeimmät turvallisuuteen liittyvät säännöt, sekä jokainen sai kysyä mielen päällä olevia asioita sekä sovittiin, että pidetään yhteinen 30 minuutin ruokatauko puoli kaksitoista. Usea osallistuja toi esiin, että toimintaan osallistuminen jännittää eikä aiempaa kokemusta hevosista ole, mutta halu tutustua hevosiin ja osallistua toimintaan oli kiinnostava mahdollisuus. Ryhmä lähti tutustumaan talliympäristöön (kuva 1), paikan ihmisiin sekä opiskelija kertoi hevosten päivärytmistä sekä vastaili ryhmäläisten kysymyksiin.

Kuva 2. Ryhmä jalkautuu talliympäristöön, kokeilujakson ensimmäinen kerta.

Opiskelija kertoi, että suunnitelmana ryhmäkerroille on, että aamupäivällä ennen ruokataukoa ajatus oli siivota talliympäristöä, ja loppupäivästä keskitytään hevosten hoitamiseen ja käsittelyyn. Tämä sopi kaikille. Ensimmäisellä ryhmäkerralla aamupäivän toiminnallisessa osuudessa kuivitimme tuntihevosten puhdistettuja karsinoita sekä tyhjensimme yhden likaisen karsinan tyhjäksi. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että kaksi henkilöä haki tallin ulkopuolelta turvekasasta puhdasta turvetta kottikärryihin ja tyhjensi kottikärryt hevosten karsinoihin. Yksi henkilö levitti turpeet karsinoihin ja yksi henkilö auttoi turvekasalla kottikärryjen täyttämässä. Kaksi henkilöä tyhjensi likaista karsinaa talikoilla kottikärryihin ja lantalaan.

Työnjako tapahtui helposti opiskelijan ohjauksella, kaikki olivat valmiita tekemään kaikkea. Opiskelija ryhmän ohjaajan roolissa näytti esimerkillä, kuinka

turvekasasta saa metallitalikolla irtoamaan turvetta lapioitavaksi, kuinka täyteen kottikärryt voi täyttää ja kuinka kottikärryt tyhjenetään karsinaan, sekä miten turve on hyvä levittää karsinaan. Esimerkin avulla ja suullisella ohjeituksella ryhmäläiset selvisivät hyvin työtehtävästä. Kahdelle muulle ryhmäläiselle opiskelija näytti esimerkillä, kuinka talikkoa käytetään karsinan tyhjentämiseen, sekä kuinka täysi kottikärry tyhjenetään lantalaan. Aamupäivän osuus sujui hyvin ja ruokatauolla osallistujat huomasivat, miten ruumiillinen työ vaikuttaa nälän tunteen kehittymiseen, ja todettiin, että seuraaville päiville tulee ottaa tuhdimmat eväät mukaan.

Ilmapäiväksi opiskelija haki ulkoilutarhasta yhden erittäin rauhallisen, kiltin sekä pienikokoisen tuntihevosen sisälle talliin, jotta pystyttiin ryhmässä harjoittelemaan hevosen kanssa olemista ja sen käsittelyä. Opiskelija päätyi tähän lopputulemaan, sillä epävarmuutta ja jännitystä oli ilmassa niin paljon, että tuntui turvallisemmalta tehdä toiminta ryhmässä vuorotellen, jolloin opiskelija pystyi olemaan kokoaikaisesti läsnä toiminnassa jokaiselle henkilökohtaisesti. Osallistujat toivat esiin, että yhtä mielenkiintoista ja opettavaista on katsoa, kun joku toinen tekee ja on hevosen kanssa. Ryhmäläisten kanssa harjoiteltiin vuoronperää hevosen harjausta, sen kanssa olemista, vuorovaikuttamista sekä harjojen ja riimun, eli päähän laitettavan hevოსvarusteen käyttöä. Opeteltiin hevosten elinpuutteista huolehtimista sekä hevosen kanssa toimimista, sekä hevosen hyvinvoinnista ja puhtaudesta huolehtimista.

Sama toiminta toistettiin toisen tallissa olevan hevosen kanssa, joka oli luonteeltaan hieman aktiivisempi ja kooltaan isompi. Ryhmäläiset pääsivät näkemään hevosten persoonaeroja, sekä toimimaan kahden eri kokoisen hevosen kanssa. Päivä päätettiin yhteiseen hetkeen kahviorakennuksessa, jossa käytiin läpi jokaisen päällimmäiset tuntemukset päivästä, toiveet seuraavalle kerralle ja opiskelija antoi jokaiselle positiivista palautetta päivän toiminnasta. Tunnelma oli päivän päätteeksi hyvä, ja moni kertoi voittaneensa pelkoja sekä tuntevansa rauhallista oloa fyysisen tekemisen jäljiltä.

Ryhmäkerralla kaksi toimintaan osallistui kaksi Kouvolan Kipinä ry:n kuntouttavan työtoiminnan tai palkkatukityöskentelyn osallistujaa sekä opiskelija. Yksi osallistuja ei voinut jatkaa ryhmässä, sillä oli saanut allergisia ihoreaktioita en-

simmäisen kerran jäljiltä ja yksi osallistuja oli poissa. Kuntouttavan työtoiminnan ohjaaja oli mukana vain ensimmäisellä kerralla. Osallistujat olivat samoja henkilöitä kuin ensimmäisellä kerralla, joten ryhmätoiminta jatkui siitä mihin edellisellä kerralla oli jääty. Ratsastuskeskusyrittäjä oli taas kirjoittanut ryhmälle tehtäviä infotaululle. Aamupäivästä toiminnalliseen osuuteen kuului kahviorakennuksen yhteydessä olevan pukuhuonetilan siivous, tallin pyykin pesu sekä kuivumaan ripustaminen, ja tuntihevosten satulahuoneen siivous. Toiminta oli sujuvaa ja helppoa, sillä opiskelija ja ryhmäläiset työskentelivät kolmen hengen ryhmänä, ja näin ollen ohjaus oli jatkuvasti läsnä, kun sitä tarvittiin. Iltapäivästä tehtävänä oli hakea tuntihevokset sisään ja pestä hevosten jalat kurasta, sillä päivä oli sateinen ja ulkoilutarhoihin oli muodostunut mutaa. Ratsastuskeskuksessa oli kaksi yhdeksäsluokkalaista työelämäntutustumisjaksolaista samaan aikaan, ja ryhmä teki yhteistyötä heidän kanssaan hevosten sisään haussa. Opiskelija ohjasi samalla myös näitä työelämäjaksolaisia.

Tällä kerralla iltapäivällä harjoittelimme hevosten taluttamista niin, että työelämäjaksolaiset varmistivat talutusta hevosen toiselta puolelta ja ryhmäläiset taluttivat hevosta riimun narusta ulkoilutarhasta talliin. Opeteltiin, kuinka hevonen viedään karsinaan ja vesikarsinaan, sekä kuinka riimu otetaan hevosen päästä pois ja laitetaan päähän. Vesikarsinassa opiskelija näytti esimerkillä, kuinka hevosen jalat pestään ja kuivataan. Sadepäivän vuoksi hevoset olivat märkiä ja opiskelija näytti kuinka hevosen turkkia voi kuivata pyyhkeellä harjauksen sijasta.

Iltapäivän aikana työparityöskentelynä työelämäjaksolaisten kanssa ryhmäläiset hoitivat noin kuuden hevosen sisään oton, jalkojen pesun ja kuivauksen (kuva 2). Päivän päätteeksi kävimme kahviorakennuksessa taas ajatuksia ja tunnelmia päivästä läpi, ja opiskelija antoi positiivista palautetta työskentelystä ryhmäläisille. Ryhmäläiset olivat tyytyväisiä päivään, varmuutta oli tullut hevosten kanssa olemiseen sekä ryhmäläiset sanoittivat toiminnallista päivää mukavaksi ja kertoivat ajan kuluvan nopeasti talliympäristössä. Ryhmäläisten mielestä työnjako oli hyvä, aamupäivällä siivousta ja iltapäivästä hevosten kanssa olemista. Lisäksi opiskelija laitto viestillä videoterveiset päivästä kuntouttavan työtoiminnan sosiaaliohjaajalle.

Kuva 3. Hevosten hoitoa yhteistyössä työelämäjaksolaisen kanssa.

Ryhmäkerralla kolme toimintaan osallistui kaksi Kouvolan Kipinä ry:n kuntouttavan työtoiminnan tai palkkatukityöskentelyn osallistujaa sekä opiskelija. Yksi osallistuja oli poissa. Osallistujat olivat samoja henkilöitä kuin ensimmäisellä ja toisella kerralla, joten ryhmätoiminta jatkui siitä mihin edellisellä kerralla oli jääty. Ratsastuskeskusyrittäjä oli kirjoittanut ryhmälle tehtäviä infotaululle. Aamupäivästä toiminnalliseen osuuteen kuului tuntihevosten satulahuoneen, tallin vessan sekä sisääntulokäytävän siivous, ulkoalueiden kulkuväylien haravointi, tallin pyykin pesu sekä kuivumaan ripustaminen sekä tuntihevosten harjaämpäreiden ja harjojen putsaus ja lajittelu. Talliympäristö ja toimintatavat olivat tulleet jo sen verran tutuiksi, että ryhmäläiset jakaantuivat toimimaan yksi-

lötyöskentelynä eri tehtäviin. Opiskelija liikkui ryhmäläisten välillä heitä tarvittaessa ohjaten ja esimerkkiä näyttäen. Opiskelija ohjasi päivän aikana myös yhdeksäsluokkalaisia työelämäntutustujia.

Iltapäivän eläinavusteissa osuudessa yhdessä työelämäntutustumisjaksolaisten kanssa ryhmäläiset hakivat kolme tuntihevosta sisälle ulkoilutarhasta, pesivät jalat kurasta vesikarsinassa sekä harjasivat hevoset. Hevosten hoidon lisäksi ryhmäläiset harjoittelivat vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja yläkouluikäisten nuorten kanssa. Hoitotoimenpiteet olivat jo tulleet tutummaksi ja ohjausta harjaukseen tai jalkojen pesuun tarvittiin vain vähän. Iltapäivän aikana käytiin keskustelua siitä, miten ihminen vaikuttaa hevoseen ja hevonen ihmiseen.

Tällä kerralla yhdellä hoidettavista hevosista oli muodostunut selkään liasta johtuva patti, joka tuli ratsastuskeskusyrittäjän ohjeiden mukaisesti pestä desinfioivalla aineella vesikarsinassa. Opiskelija näytti ryhmäläisille, kuinka pesutoimenpide tehdään, millaiset suojavarusteet, eli kumihanskat tulee olla pesuainetta käsiteltäessä, millainen veden lämpötila tuntuu hevosen selässä hyvältä ja kuinka pesu ja kuivaus suoritetaan. Päivän ajatukset ja tunnelmat käytiin läpi kahviorakennuksessa päivän päätteeksi. Ryhmäläiset tunnistivat, että rutiinia oli syntynyt tekemiseen ja toimiminen hevosten kanssa tuntui vähemmän jännittävältä kuin ensimmäisillä kerroilla. Alettiin pohtia jo seuraavaa, eli viimeistä kertaa ja kokeilujakson loppua. Opiskelija kertoi, että päivä on muutoin samanlainen kuin aiemmatkin, mutta lopussa on pidempi hetki yhteiselle pohdinnalle ja kysymyksille.

Ryhmäkerralla neljä toimintaan osallistui kolme Kouvolan Kipinä ry:n kuntouttavan työtoiminnan tai palkkatukityöskentelyn osallistujaa sekä opiskelija. Osallistujat olivat samoja henkilöitä kuin ensimmäisellä, toisella ja kolmannella kerralla, joten ryhmätoiminta jatkui siitä mihin edellisellä kerralla oli jääty. Ratsastuskeskusyrittäjä oli kirjoittanut ryhmälle tehtäviä infotaululle. Aamupäivästä toiminnalliseen osuuteen kuului tuntihevosten satulahuoneen, tallin vesin sekä sisääntulokäytävän siivous, tuntihevosten karsinoiden kuivitus puhtaalla turpeella (kuva 3), roskiksen tyhjennystä, käytävien lakaisua ja tallin pyykin pesua sekä pyykin ripustamista kuivumaan. Suurin osa toiminnoista olivat jo tuttuja osallistujille, joten työnjako tehtiin sen mukaan mitkä toiminnot

olivat edellisellä kerroilla tuntuneet mukavilta ja missä ryhmäläiset kokivat vahvuksiensa olevan. Opiskelija ohjasi ryhmää esimerkillä, sanallisesti ohjaten sekä nyt jo hieman valmentavalla otteella. Toiminnassa oli havaittavissa aiempia kertoja enemmän toimeliaisuutta ja omatoimisuutta.

Kuva 4. Puhtaan turpeen hakua hevosten karsinoihin.

Viimeisen kerran iltapäivän osuudessa ryhmäläiset hakivat kaikki tuntihevokset sisälle ulkoilutarhoista yhdessä työelämäntutustujien kanssa. Hevoset harjattiin, jalat pestiin kurasta vesikarsinassa sekä kuivattiin. Yksi kolmesta ryhmäläisesti pystyi toimimaan jo pitkälti yksin sekä ohjaamaan ja kehittämään omaa toimintaansa (kuva 4). Tämän itsenäisen toiminnan myötä ryhmäläisen ja hevosen välisessä toiminnassa oli huomattavissa jo ihmisen ja eläimen välisen sidoksen syntyminen. Ryhmäläinen koki esimerkiksi, että ilman käsineitä harjaaminen on mukavampaa, sillä paljaalla kädellä tuntee lian kohdissa, jonne

on vaikea nähdä, kuten hevosen mahan alla tai kainaloissa. Samalla ryhmäläinen huomasi, että tuntuu hyvältä silittää hevosta paljaalla kädellä, turkin pehmeyttä on mukava hypistellä ja hevonen tuntuu lämpöiseltä käden alla.

Kuva 5. Hevosen talutusta itsenäisesti ulkotarhauksesta sisälle.

Viimeisen ryhmäkerran loppuksi kokoonnuimme kahviorakennukseen, johon Kouvolan Kipinä ry:n kuntouttavan työtoiminnan ohjaaja oli myös saapunut paikalle. Käytiin läpi ajatukset ja tunnelmat päivästä, opiskelija antoi positiivista palautetta päivän työskentelystä. Tunnelma päivän päätteeksi oli hyvä, aika oli kulunut nopeasti ja yksi osallistuja toi esiin, että keho oli vetreytynyt viimeisen kahden viikon aikana fyysistä työtä tehdessä niin, että hän pääsi aiempaa paremmin kyykkyasentoon. Opiskelija oli kertonut aiemmilla kerroilla, että viimeisen kerran päätteeksi käydään suullisesti läpi palautteita, kysymyksiä ja ajatuksia kokeilujaksosta kokonaisuutena. Opiskelija kysyi, mitä osallistujat oli-

vat oppineet kokeilujakson aikana talliympäristössä. Ryhmäläiset kertoivat oppineensa rauhallisuutta, hevosten käsittelyä, sekä sen, että hevosia ei tarvitse pelätä. Kysyttiin myös mikä oli ollut kivointa ja tylsintä tekemistä kokeilujakson aikana talliympäristössä. Vastauksena ryhmäläiset kertoivat, että kivointa oli hevosten harjaus ja koskeminen, ja merkityksellistä ja ihanaa oli ollut, kun hevonen vastavuoroisesti oli silittänyt takaisin ylähuulella. Tylsää tekemistä ei löytynyt, mutta rankaksi toiminnaksi kerrottiin lannan luominen sekä kavioiden pesu.

Opiskelija pyysi ryhmäläisiä pohtimaan, millaiselle ihmiselle tämän kaltainen ryhmätoiminta heidän mielestään soveltuisi kokeilujakson perusteella. Ryhmäläiset pohtivat, että toiminta sopii ihan kaikille, jos ei ole allergiaa. Eläinavusteinen toiminta sopii ryhmäläisten mielestä ihmiselle kenellä ei ole onnistumisia takana tai mikäli ihminen on sisäänpäin kääntynyt. Ryhmäläiset kokivat toiminnan tuottavan onnistumisen tunteita, avoimuutta ja elämän iloa. Talliympäristö ja hevosten kanssa toimiminen koettiin hyväksi paikaksi purkaa pelkoja ja sosiaalista jännittyneisyyttä.

Lopuksi opiskelija pyysi ryhmäläisiä vielä pohtimaan, millainen on hyvä ryhmän ohjaaja eläinavusteisessa ryhmätoiminnassa. Ryhmäläiset kertoivat, että hyvä ryhmänohjaaja ohjeistaa, kertoo ja näyttää tarvittaessa useaan kertaan asiat pitkäjänteisesti. Ryhmänohjaajan tulee tuntea ympäristö ja hevoset, jotta ryhmäläisille tulee turvallinen olo. Koettiin, että ryhmänohjaajan tulee tuntea myös osallistujat. Viimeinen kerta päättyi iloisissa tunnelmissa. Kokeilujakso todettiin yhdessä päättyneeksi, opiskelija kiitti osallistujia ja sopi seuraavalle viikolle sosiaaliohjaajan kanssa tapaamisen Kouvolan Kipinä ry:n tiloihin palautekeskustelua varten.

4.2 Menetelmät

Opinnäytetyöprosessin toteutuksen menetelmänä opiskelija käytti Morizin karstittua palvelunkehittämismallia. Tässä karsitussa mallissa on kolme vaihetta, jotka ovat ymmärtämis-, kehittämis- ja toteuttamisvaiheet. Ensin opiskelija perehtyi eläinavusteisen toiminnan teoriaan, joka koostui opintojen aikana kerätyistä tiedosta sekä tutkimuksista, joissa perehdyttiin eläinavusteisen toiminnan

vaikutuksiin. Ymmärtämisvaiheessa oli tärkeä perehtyä ja selvittää tilaajan toimintaan vaikuttavat sen hetkiset pulmat ja epäkohdat, joihin kehittämistyöllä pyrittiin vastaamaan. Tämän osuuden selvittämiseen opiskelija haastatteli toimeksiantajan henkilöstöä sekä ratsastuskeskusyrittäjä yhteistyökumppanina. Lähtötilanteen kartoitus muodostui siis teoriapohjan ymmärtämisen sekä haastattelujen avulla. (Koivisto 2007, 72.)

Kehittämisympäristö pohjautuu tarpeeseen löytää ratkaisuja asetettuihin tavoitteisiin sekä ymmärtämisvaiheessa nousseisiin kehittämistarpeisiin. Tämän opinäytetyön kehittämisympäristöä voidaan kutsua tutummin nimellä suunnitteluvaihe. Tässä vaiheessa opiskelija suunnitteli eläinavusteisen ryhmätoiminnan kokeilujaksojen sisällöt yhteistyössä ratsastuskeskusyrittäjän sekä toimeksiantajan kanssa. Suunnitelman menetelminä opiskelija käytti turvallisuussuunnitelmaa sekä riskien arviointia, infokirjettä osallistujille ja aiempaa tutkimustietoa eläinavusteisten ryhmätoimintojen järjestämisestä.

Toteuttamisvaiheessa opiskelija toteutti neljän kerran eläinavusteisen ryhmätoiminnan kokeilujakson, jonka sisällä opiskelija käytti menetelminä ryhmänohjausta, ratkaisukeskeistä ja neuropsykiatrista valmennusta, eläinavusteisuutta sekä osallistuvaa havainnointia. Menetelmät vastasivat hyvin tilaajan tarpeisiin, sillä kokeilujakson käytännön testiryhmässä tuloksia voitiin nähdä jo lyhyelläkin aikavälillä. Menetelmät ja kokeilujakso toimivat siinäkin määrin hyvin, että palautekeskustelussa toimeksiantajan henkilöstö kannusti opiskelijaa yrittäjähenkisesti lähtemään viemään eläinavusteista ryhmätoimintaideaa eteenpäin itsenäisesti, mikäli toimeksiantajalla ei heti ole mahdollisuuksia lähteä mukaan kehitettyyn toimintaan.

Toteutusvaiheen lopussa opiskelija selvitti suunnitellun eläinavusteisen ryhmätoiminnan toimivuutta tilaajan näkökulmasta palautekeskustelujen sekä itsereflektion avulla. Tulokset opiskelija vei SWOT-analyysiin, joka antaa selkeän kuvan siitä, millaisia vahvuuksia, heikkouksia, mahdollisuuksia ja uhkia kehitetyllä palvelulla on.

Taulukko 1: Eläinavusteisen ryhmätoiminnan nelikenttäanalyysi.

Sisäinen ympäristö	<p>VAHVUUDET</p> <ul style="list-style-type: none"> -Toimintojen monipuolisuus, muovattavuus, vaihtelevaisuus, jokaiselle jotakin -”organisaatio” pieni, eli muutoksia ja päätöksiä voidaan tehdä nopeasti ja joustavasti - Toiminta sopii ennaltaehkäiseväksi, kuntouttavaksi, sekä työllistymiseen tähtääväksi palveluksi sekä myös vapaaehtoistoimintaan 	<p>HEIKKOUEDET</p> <ul style="list-style-type: none"> -Oikeanlaisen ohjaajan löytyminen -Sijaisjärjestelmän luominen sairausloma ym. tapauksia varten (tarvittavat koulutukset ja osaaminen turvallisuuden näkökulmasta) - Osallistujien sitoutuneisuus toimintaan säällä kuin säällä -Eläinten kanssa toimiessa turvallisuusriskit ovat korkeat
Ulkoinen ympäristö	<p>MAHDOLLISUUDET</p> <ul style="list-style-type: none"> -Kymenlaakson hyvinvointialue kiinnostunut ostamaan palvelua -Kouvolan kaupunki voisi nähdä toiminnalla arvoa ja tukea toimintaa ja talliympäristön kehittämistä -Hankerahoituksen saaminen esimerkiksi Stealta -Yhteistyökumppaneita mahdollisuus saada 	<p>UHAT</p> <ul style="list-style-type: none"> -Kaupunki päättää kaavoittaa alueen ja hevostalli puretaan -Ratsastuskeskus yrittäjän kanssa yhteistyön loppuminen veisi toimintaympäristön

Taulukossa 1 on esillä eläinavusteisen ryhmätoiminnan nelikenttäanalyysi. Nelikenttäanalyysistä käytetään myös nimeä SWOT-analyysi. Eläinavusteisen ryhmätoiminnan sisäisen ympäristön, eli tässä opinnäytetyössä Kouvolan Kipinä ry:n sisäisen ympäristön vahvuuksina opiskelijan mielestä on toimintojen monipuolisuus, muovattavuus ja vaihtelevaisuus. Tarkoittaen sitä, että talliympäristössä on monipuolisesti eläinavusteisia sekä luontolähtöisiä toimintoja erilaisille osallistujille ihmisen toimintakyky ja tavoitteet huomioiden. Kouvolan Kipinä ry:n organisaatio on pienikokoinen, eli muutoksia ja päätöksiä voidaan tehdä nopeasti ja joustavasti. Eläinavusteinen ryhmätoiminta sopii ennaltaehkäiseväksi, kuntouttavaksi, sekä työllistymiseen tähtääväksi palveluksi sekä myös vapaaehtoistoiminnaksi riippuen siitä, mihin Kouvolan Kipinä ry:n toiminnan painopiste suuntautuu tulevaisuudessa. Heikkouksina opiskelija näki si-

säisessä ympäristössä oikeanlaisen ohjaajan löytymisen sekä sijaisjärjestelmän luomisen ryhmätoiminnan ohjaajan sairaslomien tai muiden äkillisten poissaolojen ajalle, jotta toiminta pysyisi tasalaatuisena. Heikkoutena voi olla myös ryhmän kiinteys, eli osallistujien sitoutuneisuus toimintaan vuodenajasta ja säästä riippumatta. Eläinten kanssa toimiessa turvallisuusriskit ovat korkeat, joten toiminnan yksi heikkous on suuret loukkaantumisen riskit ihmisillä sekä hevosilla, mikäli hevonen esimerkiksi pääsee vapaaksi irti hoitotilanteessa.

Ulkoisen ympäristön mahdollisuuksiin opiskelija on nimennyt valmiin ison palvelun ostajan, sekä yhteistyömahdollisuudet kaupungin sekä muiden alueen toimijoiden kanssa. Lisäksi hankerahoitusta pitäisi olla helposti saatavilla tämän kaltaiseen toimintaan toimeksiantajan mukaan. Ulkoisen ympäristön uhkina voi olla ratsastuskeskustoiminnan loppuminen, jolloin ryhmätoiminnalta häviäisi toimintaympäristö tai yhteistyökumppani. Kaupunki voi päättää kaavoittaa alueen asuinkäyttöön, jolloin hevostalli puretaan tai ratsastuskeskus yrittäjä voi päättää yhteistyön omista syistä.

Haastattelu on yksi käytetyimmistä tiedonkeruumenetelmistä kehittämissä. Sen tehtävä on usein asioiden selventäminen tai syventäminen. Haastattelu sopii moniin kehittämistehtäviin, sillä sen avulla saadaan kerätyksi syvällistä tietoa kehittämisen kohteesta nopeallakin aikavälillä. Tässä opinnäytetyön haastattelu toteutettiin avoimena haastatteluna, jossa oli elementtejä myös teemahaastattelusta. Teemahaastattelussa teemat ovat etukäteen suunniteltuja, mutta kysymykset ja niiden järjestys voivat muuttua tilanteen mukaan. Teemahaastattelun etuna on, että haastattelua on mahdollista muokata sitä mukaan, kun asioita ilmenee. Esimerkiksi jos haastattelun aikana ilmenee jotakin uutta tai mielenkiintoista, voidaan siitä kysyä myöhemmin haastattelun aikana, vaikka näin ei olisi alun perin suunniteltu. (Ojasalo ym. 2014, 106–109.)

Avoimessa haastattelussa, eli syvähaastattelussa haastateltavan kanssa keskustellaan luottamuksellisesti. Avoin haastattelu muistuttaa paljon keskustelua, sillä haastattelija osallistuu siihen aktiivisesti ja tasavertaisesti. Tässä opinnäytetyössä haastattelua on käytetty haastattelijan eli opinnäytetyön tekijän ymmärrystä lisäävänä menetelmänä. Avointa haastattelumallia opiskelija

käytti toiminnallisen opinnäytetyön alkukartoituksen yhteydessä, jossa haastattelua käytiin toimeksiantajan sekä ratsastuskeskusyrittäjän kanssa. Lisäksi opiskelijan jalkautuessa talliympäristön arkeen ennen kokeilujakson alkua, päivien aikana opiskelija käytti avoimen haastattelun muotoa saadakseen ratsastuskeskusyrittäjältä tarvittavia tietoja kokeilujakson tuottamiseksi. Teema-haastattelua opiskelija käytti kokeiluryhmän viimeisellä kerralla, kun keräsi ryhmätoimintaan osallistuneilta henkilöiltä, toimeksiantajalta sekä ratsastuskeskusyrittäjältä palautetta ja ajatuksia kokeilujaksosta. (Ojasalo ym. 2014, 106–109.)

Opinnäytetyön toiminnallisessa osuudessa ryhmään tutustuessa sekä tallipäivien päätteeksi käydyissä keskusteluissa opiskelijalla käytössä oli tyhjän pään ja ei-tietämisen -menetelmä. Tässä menetelmässä käyttäjä luopuu omista ennako-oletuksistaan, tulkinnoistaan ja määritelmistään. Menetelmässä tieto ja ennakkokäsitykset eivät ole keskeisiä asioita. Asiakkaalla on itsessään kaikki tietämys ja vaihtoehdot, ja työntekijä voi toimia peilinä hänelle. Työskentely aloitetaan tyhjältä pohjalta, vaikka työntekijällä olisi tietoa asiakkaasta jo etukäteen. (Hirvonen ym. 2015, 136.)

Menetelmän käyttäjänä työntekijä on utelias, ja kyselee asiakkaalta itseltään hänen mielipiteitään, on kiinnostunut, kuuntelee ja kuulee asiakasta. Ei-tietämisellä tarkoitetaan sitä, ettei työntekijä tiedä vastauksia, vaan asiakas on oman elämänsä asiantuntija. Menetelmä vapauttaa sen käyttäjältä energiaa pohtimiselta, ajattelulta ja miettimiseltä, ja tilaa jää rentoudelle, luonnollisuudella ja läsnä olemiselle. Menetelmän tavoitteena on, että asiakas löytää vastaukset omasta itsestään. Pyrkimyksenä on, ettei työntekijän tarvitse kertoa asiakkaalle vastauksia, vaan asiakas itse löytää vastaukset kysymyksiin ja ongelmatilanteisiin. Tämä menetelmä loi opiskelijan mielestä avoimuutta ja rentoutta ilmapiiriin. Menetelmää olisi voinut myös käyttää toiminnan ohjauksessa, jos rutiinia tekemiseen olisi kertynyt pidemmältä ajalta. (Hirvonen ym. 2015, 136.)

Ryhmäohjauksessa ja toiminnallisen osuuden ohjaamisessa talliympäristössä käytössä olleet menetelmät olivat ratkaisukeskeinen ja neuropsykiatrisen valmennus sekä osallistuva havainnointi. Opiskelija on suorittanut ratkaisukeskeisen valmentajan sekä eläinavusteisen neuropsykiatrisen valmentajan

koulutukset, joten tietoperusta sekä käytännön työskentely näiden menetelmien osalta olivat tuttuja. Neuropsykiatrinen valmennus selkeyttää, strukturoi, ennakoi tilanteita, muuttaa ongelmat tavoitteiksi, kiinnittää huomion asiakkaan vahvuuksiin ja kohottaa itsetuntoa, hioo rutiineja ja muokkaa ympäristöä. Neuropsykiatrialla viitataan johonkin neurologiseen häiriöön. Valmennus perustuu puheeseen, kielelliseen vuorovaikutukseen. Valmennuksella pyritään vastaamaan asiakkaan senhetkisen elämän haasteisiin, kuten päivärytmin, oman toiminnan ohjauksen tai oman arjen hallintaan. (Hirvonen ym. 2015, 127.)

Ratkaisukeskeinen valmennus puolestaan lähestyy asioita voimavarakeskeisesti, arvostavalla vuorovaikutuksella ja näkökulmien vaihtamisen kautta. Ratkaisukeskeisyys menetelmänä auttaa luomaan luottamusta, toimijuutta sekä myönteistä uteliaisuutta tulevaisuutta kohtaan. Ratkaisukeskeisessä valmennuksessa asiakkaan ongelmia tai haasteita käsitellään tavalla, jossa keskustelujen ja työskentelyn pääpaino on tulevaisuudessa, tavoitteissa, ratkaisuisissa sekä toivon herättämisessä. Työskentelyllä luodaan asiakkaalle energiaa ja myönteistä intoa löytää konkreettisia ratkaisuvaihtoehtoja. (Hirvonen ym. 2015, 127.)

Osallistuvan havainnoinnin aineistonkeruu toteutettiin soveltaen osallistuvaa havainnointia ja etnografiaa, jossa tieto syntyy vuorovaikutuksessa kokeilujakson osallistujien kanssa. Etnografia voidaan nähdä tietynlaisena tutkimustapana ja suhteena tutkimuskenttään, jossa kehittämistyöntekijä on läsnä omalla osallistumisellaan ja havaintoja tekemällä. Tässä menetelmässä seurataan usein kehittämistyöhön osallistujien arkea, jota pyritään kuvaamaan ja ilmentämään osallistumalla ja havainnoimalla.

4.3 Toiminnan analyysi

Opiskelijan kokemus kokeilujaksosta ja eläinavusteisesta ryhmätoiminnan ohjauksesta olivat arvokkaat. Yleisesti kokeilujakso meni hyvin, ja kaikki kokeilujakson kerrat toteutuivat. Toiminta täytti opiskelijan mielestä turvallisen eläinavusteisen ryhmätoiminnan elementit. Tapaturmia, vahinkoja tai läheltä piti -tilanteita ei tapahtunut, vaikkakin opiskelija ymmärsi kokeilujakson ja turvallisuus selvityksen perusteella vielä paremmin eläinavusteisen ryhmätoiminnan vaarojen mahdollisuudet ja seuraukset. Ryhmäkoko kokeilujakson aikana

oli pieni, ja mahdollisti hyvin yksityiskohtaisen ja läsnä olevan ryhmänohjauksen. Toimintaa aloittaessa pieni ryhmäkoko toimi hyvin, ja ryhmäkoko voisi hyvin ajatella kasvatettavaksi isommaksi sitä mukaan, kun rutiinia tulee sekä ryhmänohjaajalle, että osallistujille toimintaan.

Ryhmänohjauksen näkökulmasta opiskelija ymmärsi olevansa hyvin alkutaipaleella, vaikka ryhmän ohjauksesta on opiskelijalle kertynyt liikuntapuolella kokemusta noin kolmen vuoden ajalta. Toiminnallisen eläinavusteisen ryhmän ohjauksen opiskelija koki haastavaksi ja mielenkiintoiseksi. Päivien aikana ajatus lähti helposti poukkoilemaan aiheesta ja asiasta toiseen, mikäli ei pitäytynyt keskittyneesti mieltä kiinni asiassa ja kokonaisuudessa. Omalla esimerkillä ohjeistaminen ja näyttäminen oli kokeilujakson aikana helpoin tapa opettaa työtehtäviä. Suullinen ohjeistaminen olisi ollut helpompaa, jos talliympäristössä olisi ollut selkeästi nimettynä tavaroiden paikat kirjoituksin ja kuvin, tai esimerkiksi visuaalinen pohjakuva kartta tallista ja tallialueesta.

Mikäli ammatillista eläinavusteista ryhmätoimintaa lähdetäisiin jatkokehittämään toimintaympäristönä Kouvolan ratsastuskeskus, kokeilujakson perusteella talliympäristöön tulisi tehdä joitakin muutoksia ja parannuksia. Ryhmätoiminnalle olisi edunmukaista myös se, että ryhmä hoitaisi jotakin samaa isompaa kokonaisuutta toistuvasti, jolloin osallistujille syntyisi oppimista kokonaisuuksien hallinnasta, rutiineja pääsisi muodostumaan ja omaa työskentelyä voisi kehittää. Kokeilujakson perusteella pitkäaikainen ryhmätoiminta eläinavusteisesti talliympäristössä olisi myös osallistujien edunmukaista. Mitä lyhyempi aikajänne on, sitä enemmän päivät sisältävät uuden oppimista, kokeilua, etsimistä sekä epävarmuutta, joka kuormittaa ihmisen mieltä.

5 KOKEILUJAKSON PALAUTEKESKUSTELUT

Opiskelija arvioi tuotosta, eli kokeilujakson itsenäisesti reflektoiden työn tavoitteisiin nähden, sekä palautekeskustelujen avulla toimeksiantajan, yhteistyökumppanin sekä osallistujien kanssa. Palautekeskustelut käytiin haastattelunomaisesti, erilaisissa ympäristöissä haastateltavien toiveiden mukaan, käyttäen teema- ja avointa haastattelua. Kokeilujaksoon osallistuvien henkilöiden kanssa palautekeskustelu käytiin viimeisen ryhmäkerran päätteeksi tee-

mahaastattelumaisesti talliympäristön kahviorakennuksessa. Opiskelija oli valmistellut seitsemän eri teemakysymystä, joiden avulla selvitti osallistujien kokemuksia kokeilujaksosta, palautetta ja kehitysehdotuksia. Opiskelija kirjasi keskustelun ylös kirjoittaen muistiinpanoja vihkoon.

Ratsastuskeskusyrittäjän kanssa palautekeskustelu käytiin puolestaan toiminnallisen tekemisen lomassa, yrittäjän arjen mukaisesti talliympäristössä. Tällöin opiskelija kirjasi käydyn keskustelun tärkeimmät asiat ylös puhelimen muistiinpanot-sovellukseen. Toimeksiantajan kanssa oli sovittu tapaaminen heidän toimipisteellensä palautekeskustelua varten. Tällä toimeksiantajan tapaamisella opiskelija pystyi kirjaamaan keskustelua ylös omalle tietokoneelle samanaikaisesti palautekeskustelun edetessä.

Opiskelija koki kokeilujakson tuottaneen ryhmäläisille uusia kokemuksia, ja eläinavusteisen toiminnan tuoneen tunnetasolla onnistumisia osallistujille. Lisäksi kaikkien osallistujien elämänpiiri laajeni, sillä kenelläkään osallistujista ei ollut aiempaa kokemusta talliympäristössä toimimisesta. Erityisesti fyysinen toiminta koettiin opiskelijan yllätykseksi positiiviseksi asiaksi, ja sen kautta osallistujat huomasivat kehollisia muutoksia jo neljän kerran jälkeen. Osallistuja totesi viimeisen kerran päätteeksi: ”Kaksi viikkoa sitten en pystynyt kyykistymään yhtä syväälle kuin nyt. Hevosten kavioiden peseminen ei onnistunut, mutta nyt yllän jo kurottamaan kädellä tarpeeksi alas, että homman saa hoidettua.” Mikäli toimintaa olisi jatkettu pidempään, opiskelija uskoo, että toiminnan vaikutukset olisivat tulleet vielä näkyvämmiin esiin kokonaisvaltaisemmin.

Kokeilujakson toteuttaminen ryhmätoimintana, esimerkiksi yksilöohjauksen sijaan oli opiskelijan mielestä merkittävä osa kokeilujakson tavoitteiden täyttymistä. Ryhmätoiminta vie osallistujia kohti keskustelevaa ja sosiaalista toimintaa, ja samalla antaa osallistujalle mahdollisuuden tunnistaa omia vahvuuksia sekä kehityskohteita itsenäisemmin kuin yksilöohjauksessa. Opiskelijan havainnoin mukaan osallistujille jäi enemmän aikaa itsereflektioon, toiminnan suunnitteluun, omaehtoisuuden kehittämiseen sekä ajatteluun, kun ryhmänohjaaja ei ollut jokaisen toiminnan jokaisessa hetkessä läsnä.

Ryhmän kiinteys, eli yhteenkuuluvuuden tunne laajeni kokeilujakson aikana myös työelämätutustujiin, joista jollain tapaa opiskelijan havainnoiden mukaan

tuli pieni osa ryhmätoimintaa. Tämän havainnon kautta tulee hyvin esille talliympäristön välittömyys, avoimuus ja sosiaalisuus, kun hevosten hyvinvoinnin eteen työskenteleminen on kaiken toiminnan painopiste. Tällöin työskentelyn ulkopuolelle sekä vähemmälle merkitykselle jää yksilöiden eroavaisuudet, ominaisuudet tai toimintakyky.

5.1 Ryhmätoiminnan osallistujat

Palautekeskustelussa tuli esiin ryhmätoimintaan osallistuneiden ajatuksia, kokemuksia sekä tunteuksia toiminnasta, jotka vastasivat hyvin teoriaosuudessa nostettuihin tutkimustuloksiin. Opiskelija oli valmistellut kysymyspatteriston, jossa osallistujilta kysyttiin, mitä he olivat oppineet kokeilujakson aikana, mitkä toiminnot olivat mielekkäimpiä ja mitkä tylsimpiä, millaisille ihmisille eläinavusteinen ryhmätoiminta talliympäristössä soveltuu heidän kokemuksensa perusteella sekä mitä toiminta oli heille tuonut ja millaisia mahdollisuuksia he näkevät tulevaisuudessa tämän kaltaisella toiminnalla. Esimerkiksi osallisuuden ja pystyvyyden kokemusten tunteminen eläinavusteisessa toiminnassa tunnistettiin kokeilujakson aikana.

Osallistujat kertoivat oppineensa kokeilujakson aikana rauhallisuutta, hevosten käsittelytaitoja sekä he olivat oppineet voittamaan pelkoja. Moni osallistuja toi kokeilujakson alussa esiin, että pelkäävät hieman hevosia, joten opiskelija tulkitsi, että oli kyse tämän pelon voittamisesta. Mielekkäimmäksi asiaksi osallistujat nostivat esiin hevosten koskettamisen sekä harjauksen. Tämän toiminnan aikana oli koettu ihmisen ja eläimen välisen sidoksen muodostuminen ja vuorovaikutus, kun hevonen oli vastannut osallistujien hoitamiseen ja harjaukseen, hoitamalla ihmistä takaisin päin rodunomaisella tavalla, eli ylähuulella rapsuttamalla. Tämä hevosen tekemä rapsutus ja silittäminen oli jäänyt monen mieleen merkittävänä kokemuksena.

Tylsintä asiaa toiminnassa osallistujat eivät osanneet nimetä, kaikki oli heidän mielestään tuntunut mukavalta tekemiseltä. Vaikeaksi nimettiin kuitenkin hevosten kavioiden pesu sekä fyysisesti rankaksi toiminnaksi karsinan tyhjentäminen likaisesta turpeesta. Osallistujat näkivät mahdollisuuden tehdä toimin-

nasta kuntouttavan työtoiminnan työpisteen, sekä palkkatukityöskentely paik-
kan. Lisäksi osallistujat pohtivat, että eikö talliympäristö voisi olla yksi Kouvo-
lan Kipinän työpisteistä.

Osallistujat toivat myös esiin, että eläinavusteinen toiminta helpottaa sosiaa-
lista jännittyneisyyttä ja sopii hyvin sisäänpäin kääntyville ihmisille. Tämä osal-
listujien havainto todentaa tutkimuksissa esiin nostetun vaikutuksen, jossa
eläinten kanssa toimiminen lisää sosiaalista käyttäytymistä ja positiivista vuo-
rovaikutusta. Kysyttäessä millaisille ihmisille toiminta sopisi tämän kokeilujak-
son perusteella yksi osallistuja vastasi seuraavaa: ”Tämmöinen toiminta sopii
ihmiselle, jolla ei ole onnistumisia takana tai jos tarvii purkaa pelkoja. Täällä
saa onnistumisen kokemuksia ja on turvallista sanoa ääneen, jos pelottaa.”

5.2 Ratsastuskeskusyrittäjä

Ratsastuskeskusyrittäjän kanssa käydyssä palautekeskustelussa yrittäjä toi
esiin tyytyväisyyden kokeilujaksoon. Hän sanoitti, että talliympäristön siisteys
oli kohentunut kokeilujakson aikana, ja toiminta tuntui hänestä kokeilujakson
perusteella sopivalta ja mukavalta. Kokeilujakson aikainen toiminta ei aiheut-
tanut myöskään ratsastuskeskuksen henkilökunnalle lisää työtä tai vaivaa,
päinvastoin, se helpotti joiltakin osin työntekijöiden työtaakkaa.

Yrittäjä ilmaisi kiinnostuksen toiminnan jatkumiseen pitkäaikaisempana yhteis-
työnä. Palautekeskustelussa ratsastuskeskusyrittäjä toi kuitenkin esiin, että
ryhmänohjaajalla tulee olla kokemus hevosista ja hevostalliympäristössä työ-
skentelystä, jotta toiminta on turvallista ja ryhmä pystyy kokonaisuudessa toimi-
maan itsenäisesti, eikä ole riippuvainen esimerkiksi yrittäjän läsnäolosta. Toi-
minta ei myöskään saa kuormittaa tai työllistää ratsastuskeskuksen henkilös-
töä kohtuuttomasti. Opiskelija lupasi palata yrittäjälle toiminnan jatkumisen nä-
kymistä, kun opinnäytetyö on valmistunut ja palautekeskustelua on käyty Kou-
volan Kipinä ry:n kanssa.

5.3 Toimeksiantaja

Kouvolan Kipinä ry:n kanssa käydyssä palautekeskustelussa olivat läsnä kun-
touttavan työtoiminnan sosiaaliohjaaja ja järjestötyön suunnittelija. He olivat

vaikuttuneita kokeilujaksosta ja osallistujien antamasta positiivisesta palautteesta. Sosiaaliohjaaja ja järjestötyön kehittäjä näkivät tarvetta eläinavusteiselle toiminnalle luontoympäristössä ja kokivat Kouvolan ratsastuskeskuksen potentiaalisesti paikaksi järjestää tämänkaltaista toimintaa. Osalla kokeilujaksoon osallistujista oli ollut vaikeuksia sitoutua toimintaan, ja sosiaaliohjaaja kertoi, että syynä olivat olleet muun muassa huono sää ja fyysiseen työhön liittyviä yksityiskohtia, jonka vuoksi joinain päivinä osallistujat olivat valinneet mieluummin jäädä sisätyöhön Kouvolan Kipinän toimipisteeseen.

Sosiaaliohjaaja kertoi, että eläinavusteisen toiminnan tuomat positiiviset muutokset osallistujissa näkyivät Kouvolan Kipinä ry:n päivittäisessä toiminnassa kokeilujakson jälkeen. Osa osallistujista oli sosiaaliohjaajan kertoman mukaan rohkaistuneet vuorovaikuttamaan enemmän Kouvolan Kipinän päivätoiminnassa, ja heidän olemukseensa oli tullut rentoutta, iloa ja avoimuutta.

Sosiaaliohjaaja oli kokeilujakson tiimoilta ollut yhteydessä Kymenlaakson hyvinvointialueen kuntouttavan työtoiminnan koordinaattoreihin, koska ennen kokeilujakson alkua oli varmistettu vakuutus sekä tutkimuslupa asioita koskien kuntoutujia. Kymenlaakson hyvinvointialueen kuntouttavan työtoiminnan koordinaattorit olivat tässä yhteydessä tuoneet esiin kiinnostuksen eläinavusteisen toiminnan tilaamiseen, ja kertoneet, että ovat odottaneet, milloin Kouvolan alueella joku alkaisi tuottamaan palvelua ammatillisesti sosiaalialalle. Koordinaattorit kertoivat, että heillä olisi eläinavusteiselle toiminnalle iso tarve kuntoutujien osalta, ja luontolähtöistä kuntouttavaa toimintaa kaivattaisiin palveluvalikoimaan myös. Näiden palautteiden ja keskustelujen kautta sosiaaliohjaaja sekä järjestötyön suunnittelija tulivat lopputulemaan, että kokeilujakso oli onnistunut ja tunnistettiin, että ammatilliselle eläinavusteiselle toiminnalle on tarvetta sekä tilaajia ja se voisi hyvin olla Kouvolan Kipinä ry:n tulevaisuuden yksi vaihtoehto, mikäli toiminnan painopiste lähtee muuttumaan.

Aikajännettä uuden palvelun käyttöönotolle tai toiminnan painopisteen muuttamiselle ei osattu arvioida. Keskusteltaessa tulevaisuudesta ja aikajänteestä eläinavusteisten palveluiden tuottamisen osalta tuotiin esiin myös Kouvolan Kipinä ry:hyn sitoutumaton vaihtoehto, jossa opiskelija voi yhteistyössä muiden sosiaali- ja järjestöalan henkilöiden kanssa perustaa oman yhdistyksen, ja alkaa toteuttamaan ammatillista eläinavusteista toimintaa tätä kautta Kouvolan

alueelle. Opinnäytetyön osalta tarpeellista oli kuitenkin todeta, että kokeilujakso tuotti positiivista muutosta osallistujien toimintakyvyssä sekä heidän tunne-elämänsä osa-alueilla, ja toiminta voi tarvittaessa sopia Kouvolan Kipinä ry:n palveluvalikoimaan.

6 POHDINTA

Tässä osuudessa tarkastellaan toiminnallisen opinnäytetyön sisällön ja tulosten suhdetta teoreettiseen viitekehykseen sekä tavoitteisiin. Tarkastellaan opinnäytetyön toteutusta ja valittuja menetelmiä, sekä luotettavuutta, eettisyyttä ja pätevyyttä. Opiskelija reflektoi omaa oppimista ja tuo esiin kehitysideoita ja -haasteita, sovellettavuutta, suosituksia ja jatkotutkimusideoita.

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön teoreettisessa viitekehyksessä syvennettiin ammatillisen eläinavusteisen toiminnan tutkittuihin vaikutuksiin ihmisissä, ryhmätoiminnan ja ryhmänohjauksen lähtökohtiin ja mahdollisuuksiin, sekä talliympäristön monipuolisiin vaikutuksiin ja mahdollisuuksiin. Kehittämistyön tuloksena voidaan todeta, että eläinavusteinen kokeilujakso hevostalliympäristössä tuotti teoriapohjassa mainittuja tuloksia. Osallistujien sosiaalinen kanssakäyminen toiminnan ulkopuolella kasvoi ja osallistujien toimintakyvyssä oli huomattavissa positiivista muutosta. Osallistujien ja hevosten välisen sidoksen ja vuorovaikutuksen muodostumiseen olisi tarvittu enemmän aikaa, mutta yhden osallistujan kohdalla se oli havaittavissa kokeilujakson aikana. Myös pystyvyyden tunteen syntyminen talliympäristössä tunnistettiin palautekeskustelun perusteella, sillä kokeilujaksoon osallistuneet henkilöt suosittelivat toimintaa sellaisille ihmisille, jotka kaipasivat onnistumisen tunteita arkeen.

Opiskelija valitsi lähdemateriaalia tähän toiminnalliseen opinnäytetyöhön lähteiden sisältö edellä. Pyrkimyksenä oli löytää mahdollisimman tuoreita lähteitä, mutta esimerkiksi opinnäytetyöprosessin sekä luotettavuuden arviointiin opiskelija on käyttänyt vanhempaa lähdemateriaalia. Nämä vanhemmat teokset vastasivat uudempia paremmin juuri tämän toiminnallisen opinnäytetyön luonteeseen.

Toiminnallisen opinnäytetyön kokeilujakson tavoitteena oli kokeilla eläinavusteista ryhmätyöskentelyä Kouvolan ratsastuskeskuksen talliympäristössä, ja

nähdä millainen vaikutus toiminnalla on ihmisiin, talliympäristöön sekä eläimiin. Tavoitteeseen päästiin, huomattiin toiminnan vaikutukset siinä mukana olleisiin ihmisiin, talliympäristöön sekä eläimiin. Toiminta vaikutti kokeilujakson ryhmäläisiin positiivisesti. Kokeilujakson aikana toimintakyky kasvoi, kehonhallinta ja vetreys kehittyi, sosiaalinen vuorovaikutus vahvistui ja osallistujat saivat kokea onnistumisen tunteita sekä pelon voittamista.

Opiskelija ryhmänohjaajan roolissa koki myös onnistumisen tunteita kokonaisuuden hallinnasta, turvallisesti toteutetuista tallipäivistä, osallistujien ja hevosten välisestä onnistumisen hetkistä, sekä palautteesta mitä sai osallistujilta, ratsastuskeskus yrittäjältä sekä Kouvolan Kipinä ry:n henkilöstöltä. Lisäksi opiskelijan ammatillinen osaaminen kasvoi kokeilujakson myötä, ja opiskelija ymmärsi millaisia elementtejä ammatillisen eläinavusteisen ryhmätoiminnan ohjaaminen voi vaatia.

Talliympäristöön kokeilujakso vaikutti positiivisesti. Ratsastuskeskuksen yrittäjä sekä tallihenkilökunta toivat esiin, että kokeilujakson aikana talliympäristö siistiytyi huomattavasti. Kokeilujakson vaikutukset eläimiin olivat myös positiiviset. Kokeilujakson aikana iltapäivästä noin kaksi tuntia oli varattu aikaa hevosten kanssa olemiseen ja niiden päivittäisestä hoidosta huolehtimiseen. Normaaliarjessa yksi työntekijä hoitaa hevosten sisään hakemisen ulkoilutarhoista ja välttämättömän hoidon ennen ratsastustuntien alkua. Kokeilujakson aikana ryhmäläiset hoitivat tämän osuuden, ja aikaa niiden tekemiseen oli enemmän, joten hevosten päivittäinen hoitaminen tapahtui kiireettömämmin sekä huolellisemmin kuin aiemmin. Joinain päivinä hevoset kerettiin harjaamaan ennen ratsastustuntiasiakkaiden saapumista paikalle, joka on hevosten hyvinvoinnin sekä ratsastustuntoiminnan osalta tavoiteltava asia.

6.1 Eettisyys ja luotettavuus

Pohdittaessa tämän kehittämistyön luotettavuutta on yhtenä tarkastelun kohteena opiskelijan positio. Tietoisuus omasta subjektiivisuudesta, ja tämän tietoisuuden ylläpitäminen koko opinnäytetyöprosessin ajan, on yksi objektiivisuuden kriteeri (Eskola & Suoranta 1999, 17–18). Kriittisen tarkastelun ja arvioinnin kohteena kehittämistyön lisäksi on tässä osiossa opiskelijan asema,

olosuhteet, aineiston keruu ja analyysi. Validiteettikysymykset liittyvät oleellisesti opiskelijan vaikutuksiin, mahdollisiin vääriin johtopäätöksiin, vertailtavuuteen ja tulkintaan. (Syrjäläinen 1990, 227.)

Opiskelija on pohtinut ja keskustellut toimeksiantajan ja ryhmätoimintaan osallistujien kanssa siitä, miten yhdistää kehittäjän rooli, aktiivisen toimijan rooli opinnäytetyöprosessissa sekä kokeilujakson aikana ryhmänohjaajan rooli. Näiden kolmen roolin tiedostaminen osoittautui yllättävän helpoksi ja kaikissa opinnäytetyöhön liittyvissä yhteyksissä nämä puolet on tuotu avoimesti esiin. Ryhmätoimintaan osallistuvat henkilöt unohtivat herkästi opiskelijan kehittäjän roolin, vaikka sitä tuotiin keskustelujen kautta tietoisesti esille. Kokeilujakson aikana havaittiin, että osallistujat eivät pitäneet opiskelijaa ensisijaisesti kehittäjänä tai opinnäytetyö opiskelijana, vaan ryhmän ohjaajana, mikä olikin opiskelijan aktiivisin ja konkreettisin rooli suhteessa heihin. (Syrjäläinen 1990, 227.)

Opiskelijan osallistuminen ja tiivis yhteys kehittämistyön kohdejoukkoon ei välttämättä heikennä tutkimuksen uskottavuutta, vaan päinvastoin. Puhuttaessa sisäisestä validiteetista tarkoitetaan sitä, kuinka hyvin opiskelijan rakentama käsitys tutkittavien todellisuudesta vastaa kokeilujakson osallistujien käsitystä todellisuudesta. Pidentämällä kehittämis- ja havainnointijaksoa sekä keskustelemalla muiden toiminnassa mukana olevien kanssa, voidaan vahvistaa sisäistä validiteettia. Kehittämisjakson ollessa lyhyt, osallistujien sisäisen validiteetin ymmärrys jäi hieman vajavaseksi, mutta opiskelijan eduksi voidaan nähdä se, että hän on voinut osallistua kehittämistyöhön liittyvään toimintaan monesta roolista. Lisäksi opiskelijalla oli käytössä tyhjään ja ei-tietämisen menetelmä, joka auttaa sisäisen validiteetin kasvattamisessa. (Guba & Lincoln 1989, 233–240.)

Opinnäytetyöprosessin aikana opiskelijalla on ollut mahdollisuus käydä ammatillista dialogia Kouvolan Kipinä ry:n henkilöstön, ratsastuskeskusryhtäjän, muiden opinnäytetyö vaiheessa olevien opiskelijoiden sekä opettajien kanssa. Tämä lisää opinnäytetyön luotettavuutta siltä osin, että opiskelija on voinut peilata ryhmätoiminnan havaintoja, keskusteluja sekä vastauksia omaan kokemukseen ja havaintoihini. Syrjäläinen (1990, 16) näkee kenttätyövaiheen ajallisella kestolla olevan suoran yhteyden tutkimuksen luotettavuuteen. Tältä osin

kokeilujakson pituus olisi voinut olla tutkimuksellisesti hieman pidempi, mutta ammattikorkeakoulutasoiseen opinnäytetyöhön suhteutettuna se on kuitenkin ollut riittävä.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioidessa voidaan lisäksi kiinnittää huomiota Mäkelän (1998, 47) mukaan aineiston riittävyteen, merkittävyyteen ja kattavuuteen sekä analyysin toistettavuuteen ja arvioitavuuteen. Tämän opinnäytetyön kehittämistyön aineiston opiskelija arvioi hieman pieneksi, mutta riittäväksi kehittämistyön näkökulmasta. Arviota vaikeuttaa se, että sosionomiopintojen aikana opiskelija on kerännyt itselleen tietoa eläinavusteisesta toiminnasta jo ennen opinnäytetyötä, ja tästä kerätystä tiedosta on ajan myötä muodostunut opiskelijan omaa tiedollista pääomaa. Näitä tietoja opiskelija on myös käyttänyt tässä opinnäytetyön teoriapohjassa. Kohdejoukko vastasi täsmällisesti tutkielmani fokusta.

Aineiston merkittävyyttä arvioitaessa opiskelija katsoo, että opinnäytetyön aineistolla oli mahdollista saada vastauksia kehittämistyön ongelmanasettelun kannalta tärkeisiin kysymyksiin. Kyseisellä aineistolla oli mahdollista saada tietoa eläinavusteisesta toiminnasta, ryhmätoiminnan ja ryhmänohjauksen toteutumisesta tässä pienryhmässä, sekä siitä, mikä toiminnassa koettiin hyväksi ja mitä eläinavusteinen toiminta kokeilujaksoon osallistuneille ihmisille tuotti.

Pääaineistonkeruumenetelmänä opiskelija käytti teema- ja avointa haastattelua ja täydentävänä menetelminä osallistuvaa havainnointia. Havainnointi täydensi haastatteluilla kerättyä tietoa, sekä tuki ja vahvisti opiskelijan tekemiä tulkintoja. Pattonin (1990, 244–245) mukaan tällaisella menetelmien yhdistämisellä voidaan pyrkiä kompensoimaan eri menetelmien heikkouksia ja vastaavasti hyödyntämään yksittäisen menetelmän vahvuuksia. Kehitystyössäni vahvuutena oli teemahaastattelut, kun taas heikkoudet liittyivät havainnoinnin dokumentoinnin väljyyteen sekä kokeilujakson lyhyeen aikajänteeseen.

6.2 Ongelmat ja haasteet

Haasteena tämän toiminnallisen opinnäytetyön aikana oli työelämän nopea-tempoisuuden ja ammattikorkeakoulun opinnäytetyöprosessien hidastempoi-

suuden yhteensovittaminen. Työelämä, järjestötyön henkilöstö sekä ratsastuskeskusyrittäjä elivät arjen nopeatempoista työelämää ja odottivat asioiden tapahtuvan työelämän tahdissa, kun taas ammattikorkeakoulun opinnäytetyöprosessi eteni hitaampaa tahtia. Onneksi opiskelijan opinnäytetyötä ohjaava opettaja mahdollisti monen asian onnistumisen nopealla aikataululla ja näin olen helpotti työelämäyhteistyötä.

Haasteena talliympäristöön jalkautuessa oli se, että opiskelija tiesi etukäteen, millaisilla keinoilla olisi voinut helpottaa tallipäivien sujuvuutta ja ryhmäläisten kanssa vuorovaikuttamista, mutta kokeilujakson lyhyen aikajänteen sekä nolla budjetin vuoksi opiskelija ei pystynyt toteuttamaan kaikkia neuropsykiatrisen valmennuksen keinoja mitä olisi halunnut. Arjen toiminnot, työvälineiden paikat ja tallialueen pohjakuvan olisi voinut kuvata selkeästi esille kuvallisesti kylttien avulla esimerkiksi tallin seinälle, ja piha-alueelle, josta osallistujien olisi ollut niitä helppo mallintaa omaan toimintaan. Tämä kuitenkin jäi toiminnan kehittämisen näkökulmaksi opinnäytetyön arviointiosuuteen.

6.3 Opinnäytetyöprosessin arviointi

Tämä toiminnallinen opinnäytetyö tarjoaa katsauksen eläinavusteisen ryhmätoiminnan toteuttamiseen ja sen vaikutuksiin osallistujiin, eläimiin ja toimintaympäristöön. Opinnäytetyön rakenne on pyritty rakentamaan selkeästi ja teoreettinen pohja valittu tukemaan kehittämistyötä, toimeksiantajan toimintaa sekä odotettuja tuloksia. Tekstissä on havainnollistettu ja tuotu esiin kokeilujakson tilanteita, käytännön haasteita ja onnistumisia. Opiskelijan eri roolit on tiedostettu opinnäytetyöprosessin aikana, ja avoimuus omasta subjektiivisuudesta vahvistaa opinnäytetyön luotettavuutta. Eettisyys ja luotettavuus ovat olleet keskeisiä tarkastelun kohteita, ja opiskelija on kriittisesti arvioinut omia havaintojaan ja tuloksiaan. Aineistonkeruumenetelmiä on opiskelijan mielestä käytetty riittävästi, ja erityisesti niiden yhdistäminen toivat hyvän näkökulman tähän kehittämistehtävään.

Morizin karsittu palvelunkehittämismalli on tarjonnut rakenteen työlle ja auttanut opiskelijaa hahmottamaan projektin eri vaiheet selkeästi. Käytetyt menetelmät, kuten avoimet haastattelut, SWOT-analyysi ja osallistuva havainnointi,

ovat edistäneet työn tavoitteiden saavuttamista, eivätkä ole olleet liian raskasrakenteisia yhteistyökumppaneiden ja toimeksiantajan näkökulmasta arkityön lomassa toteutettavaksi. Erityisesti avoin haastattelumalli ja osallistuva havainnointi antoivat opiskelijalle mahdollisuuden ymmärtää ja vuorovaikuttaa syvällisemmin kohderyhmän kanssa kokeilujakson aikana. Opiskelijan mielestä kartoitus sisäisestä ja ulkoisesta ympäristöstä on tehty ammattikorkeakoulutasoiselle opinnäytetyölle riittävän hyvin, ja kehitettävän toiminnan osalta opiskelija on tunnistanut vahvuudet ja heikkoudet tietyn toimintaympäristön osalta. Mahdollisuudet ja uhat on myös arvioitu realistisesti, mikä antaa hyvän pohjan jatkotoimenpiteille.

Kokeilujakson suunnitteluvaiheessa oli tärkeää varmistaa, että toiminta olisi turvallista ja osallistujille soveltuva. Tätä varten opiskelija käytti ammattimaiseen eläinavusteiseen toimintaan soveltuva turvallisuus selvitystä. Kokeilujakson toteutuksen aikana opiskelija otti huomioon osallistujien tarpeet, toiveet, fyysisen ja henkisen kunnon varmistuen, että toiminta mukautui ratsastuskeskuksen tiloihin ja resursseihin sopivaksi. Suunnitelmassa opiskelija kuvasi yksityiskohtaisesti kokeilujakson neljä eri kertaa ja niiden sisällöt. Aktiviteetit ja toiminnot kokeilujaksoon valittiin tarkoin, jotta ne olisivat sekä osallistujien, että hevosten kannalta turvallisia ja mielenkiintoisia.

Opiskelija otti huomioon myös mahdollisuuden vaihtaa toimintaa tarpeen mukaan, ja reagoida osallistujien palautteeseen. Kokeilujakson toteutusvaiheessa opiskelija toimi ryhmänohjaajan roolissa, varmistuen että jokainen osallistuja sai suorittaa työtehtäviä, jotka vastasivat heidän vahvuuksiaan, kiinnostuksen kohteitaan sekä tavoitteita. Opiskelija pyrki antamaan osallistujille mahdollisuuden vuorovaikutukseen hevosten kanssa, ja rohkaisi heitä olemaan aidosti läsnä eläinten kanssa.

Kokeilujakson tuloksista ilmenee, että toiminta tuotti positiivisia kokemuksia, oppia hevosten hoidosta ja käsittelystä sekä vuorovaikutus lisääntyi eläinten ja ihmisten välillä. Kokeilujakson aikana osallistujien itsetunto ja motivaatio kohentuivat, mikä on osoitus toiminnan myönteisestä vaikutuksesta osallistujiin.

Kokeilujaksosta saatu palautetieto on opiskelijan mielestä arvokasta jatkokehitystä sekä eläinavusteisen toiminnan tutkimuksia ajatellen. Arvioinnissa opiskelija on myös omalta osaltaan reflektoinut kokeilujakson toteutusta ja pohtinut, mitä kokeilujakso opetti, ja miten toimintaa voisi kehittää tulevaisuudessa.

Pohdinnassa on tuotu esiin onnistumisia sekä haasteita, sekä tarkasteltu kokeilujakson merkitystä laajemmin eläinavusteisen toiminnan näkökulmasta. Yleisesti opiskelijan mielestä tämän toiminnallisen opinnäytetyön prosessi oli onnistunut, ja opiskelijan luoma nopeatempoinen aikataulu sopi hyvin työelämälähtöiseen työskentelyyn. Opiskelija on mielestään osoittanut ammattitaitoa ja sitoutumista tähän opinnäytetyöhön, ja työn tulokset voivat toimia pohjana uusille innovaatioille ja kehityshankkeille Kymenlaakson alueella. Opinnäytetyössä on ammattikorkeakoulu tasoiselle opinnäytteelle riittävän kattava selvitys eläinavusteisen toiminnan suunnittelusta, toteutuksesta, arvioinnista ja pohdinnasta. Kokeilujakson suunnittelu ja toteutus oli onnistunut, ja yhteistyö ratsastuskeskuksen ja Kouvolan Kipinä ry:n kanssa sujui hyvin. Työ toimii hyvinä panoksena eläinavusteisen toiminnan kentällä, ja tarjoaa käytännön läheistä tietoa tulevaisuuden vastaaville projekteille.

6.4 Tavoitteiden toteutuminen

Tämän opinnäytetyön keskeisenä tavoitteena oli kokeilla eläinavusteista ryhmätoimintaa Kouvolan ratsastuskeskuksen talliympäristössä ja arvioida, millainen vaikutus toiminnalla on ihmisiin, talliympäristöön sekä eläimiin. Tavoitteiden toteutuminen on olennainen osa opinnäytetyön arviointia. Kokeilujakson aikana tehdyt havainnot ja haastattelut vahvistivat, että tavoitteet saavutettiin. Eläinavusteinen ryhmätoiminta vaikutti osallistujiin positiivisesti. Toiminnan aikana osallistujien toimintakyky kasvoi, heidän kehonhallintansa ja vetreytensä kehittivät, ja he kokivat onnistumisen tunteita sekä pelon voittamista. Osallistujien ja hevosten välinen vuorovaikutus lisääntyi. Hevoset olivat myös selvästi hyötynneet kokeilujaksosta, sillä niitä hoidettiin kiireettömästi ja huolellisesti.

Opiskelijan taito yhdistää teoreettinen viitekehys ja käytännön toteutus mahdollistivat tavoitteiden saavuttamisen. Opiskelija pystyi soveltamaan teoriatietoa käytäntöön varmistaen, että kokeilujakson toiminta oli linjassa tavoitteiden kanssa. Osallistujien antama palaute vahvisti tavoitteiden saavuttamista, sillä

he suosittelivat toimintaa muille, jotka kaipasivat onnistumisen tunteita arkeen ja elämäniloa. Toimeksiantajan esiin nostama alueellinen problematiikka työikäisten naisten mielenterveyden saralla asettuu hyvin siihen, mihin eläinavusteinen toiminta voi vastata ennaltaehkäisevänä, kuntouttavana tai ylläpitävänä toimintana.

Kokeilujakson aikana opiskelijan ammatillinen osaaminen kasvoi merkittävästi. Kokeilujakso opetti monipuolisesti eläinavusteisen ryhmätoiminnan ohjaamisen elementtejä ja opiskelija ymmärsi, millaisia vaatimuksia ryhmänohjaaminen edellyttää talliympäristössä. Myös opiskelijan kyky reagoida nopeasti muuttuviin tilanteisiin, ja hallita monimutkaista toimintaympäristöä kasvoi.

6.5 Ammatillisen kasvun ja oman oppimisen arviointi

Opiskelijan ammatillinen kasvu tämän opinnäytetyön kautta on ilmeinen. Opiskelija pystyi soveltamaan teoriatietoa käytäntöön monipuolisesti, ja onnistui olemaan aktiivinen ryhmänohjaaja, mikä osoittaa vahvaa ammatillista osaamista. Opiskelija pääsi kokeilujakson aikana käyttämään myös uudessa ympäristössä neuropsykiatrisia ja ratkaisukeskeisiä valmennuksen keinoja, mikä toi opiskelijalle lisää rohkeutta tunnustaa omaa osaamistaan tulevaisuudessa työtä hakiessaan. Opiskelija pystyi myös reagoimaan nopeasti muuttuviin tilanteisiin, mikä on tärkeä taito ammatillisessa työelämässä. Kokeilujakson aikana opiskelija oli roolissaan ryhmänohjaajana, ja sai kokea onnistumisen tunteita ryhmätoimintaan osallistujien onnistumisien kautta. Hän pystyi hallitsemaan toimintaa kokonaisuutena, ja sai myönteistä palautetta niin osallistujilta kuin ratsastuskeskusyrittäjältä ja Kouvolan Kipinä ry:n henkilöstöltä.

Opiskelijan kyky reflektoida omaa toimintaansa oli vahva, ja opiskelija kykeni tarkastelemaan eri roolejaan ja niiden vaikutuksia toimintaan. Kokeilujakso tarjosi opiskelijalle mahdollisuuden ammatilliseen dialogiin eri sidosryhmien kanssa, mikä rikasti oppimiskokemusta. Opiskelija pystyi peilaamaan havaintojaan ja keskustelujaan oman tiedollisen pääomansa kautta, mikä lisäsi opinnäytetyön luotettavuutta. Opiskelija osoitti myös joustavuutta ja kykyä sopeutua tilanteisiin, jotka eivät menneet suunnitellusti. Hän reagoi nopeasti muuttuviin tilanteisiin, ja pystyi varmistamaan, että kokeilujakso eteni sujuvasti ja turvallisesti.

Opiskelijan rooli opinnäytteessä oli moninainen vaatien joustavuutta sekä monitaitoisuutta. Opiskelija toimi kehittäjänä, aktiivisena toimijana opinnäytetyöprosessissa ja ryhmänohjaajana kokeilujakson aikana. Opiskelijan vahva tausta hevosten kanssa työskentelystä ja eläinavusteisesta koulutuksesta yhdistettynä sosiaalialan osaamiseen mahdollisti hänen osallistumisensa kehittävään toimintaan ja ryhmän ohjaamiseen. Toiminnan suunnittelua ja turvallisuuden varmistamista helpotti se, että opiskelija oli harrastajana tutustunut talliympäristöön vuosia aiemmin, eikä talliympäristössä ollut tapahtunut isoja muutoksia vuosien varrella, vaikka yrittäjä olikin vaihtunut. Opiskelijan roolit kehittäjänä, aktiivisena toimijana ja ryhmänohjaajana olivat keskeisiä ja ne olivat tiedossa koko opinnäytetyöprosessin ajan. Roolien tiedostaminen työskentelyssä oli tärkeää, koska se auttoi opiskelijaa hahmottamaan prosessin eri vaiheita.

Opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa opiskelijalla oli kykyä aiheen valintaan ja rajaamiseen, toimeksiantajan tapaamiseen, yhteistyökumppanin löytämiseen sekä suunnitelman laatimiseen ja esittämiseen seminaarissa. Opiskelija oli mukana tallin arjessa kahden työpäivän ajan, jolloin hän omaksui tallin päivärhythmin, työvälineet sekä tutustui ratsastuskeskuksen henkilökuntaan ja kertoi tulevasta kehittämistyöstä ja sen mukana tulevista muutoksista tallin arkeen. Suunnitteluvaiheessa opiskelija suunnitteli kokeilujakson aikataulun, loi turvallisuussuunnitelman ja ryhmäkertojen sisällöt yhteistyössä tallin yrittäjän ja Kipinä Ry:n ohjaajan kanssa. Suunnitteluvaihe edellytti oma-aloitteisuutta, rohkeutta, sosiaalisuutta sekä luovuutta ja toimimista uusissa toimintaympäristöissä uusien ihmisten kanssa.

Toteutusvaiheessa opiskelija odotti ryhmää valmiina talliympäristössä ja oli valmistellut tarvittavat työvälineet ja suunnitelmat. Tallipäivien toteutuminen edellytti osallistujien paikalle saapumista sekä ryhmänohjausta. Tämä toteutui yhteistyössä Kouvolan Kipinä ry:n sosiaaliohjan kanssa, joka kuljetti ryhmäläiset tallialueelle ja sieltä pois. Tallipäivien aikana opiskelija ohjasi ryhmäläisiä erilaisissa toimintatehtävissä talliympäristössä ja hevosten kanssa. Toteutusvaihe edellytti opiskelijalta keskittymistä, läsnäoloa, ryhmän ohjausta, turvallisen tunnelman luomista, nopeutta, rauhallisuutta ja teoretiedon muuntamista arjen toimintaan.

Opinnäytetyöprosessin eri vaiheet oli suunniteltu etukäteen, ja ne sisälsivät suunnittelun, alkuseminaarin, toteutuksen, väliseminaarin, raportoinnin, loppuseminaarin, työn luovutuksen vaiheet sekä ohjaus keskustelut opettajan kanssa. Opiskelija valmistautui näihin vaiheisiin huolellisesti, pysyen aikataulussa ja oli tietoinen niiden merkityksestä opinnäytetyöprosessin kokonaisuuden kannalta. Opinnäytetyöprosessi on vaatinut opiskelijalta monipuolisia taitoja, paineensietokykyä sekä kykyä sopeutua muuttuviin tilanteisiin, ja opiskelija on onnistuneesti selviytynyt näistä haasteista. Opinnäytetyöprosessi on valmistanut hyvin opiskelijaa sosiaalialan työkentälle, jossa tilanteet vaihtuvat ja toiminnan tulee olla turvallista sekä vastata tavoitteisiin.

6.6 Jatkokehittäminen

Opinnäytetyön kuvaama kokeilujakso onnistui monelta osin erinomaisesti. Osallistujien kokemukset olivat pääosin positiivisia, ja he hyötyivät fyysisestä toiminnasta sekä eläinavusteisesta vuorovaikutuksesta. Ryhmäkoon pienentäminen mahdollisti yksityiskohtaisen ja läsnä olevan ohjauksen, mikä oli selvästi eduksi toiminnalle. Kokeilujakson perusteella on myös selvää, että eläinavusteisen toiminnan hyödyt voivat näkyä erityisesti pitkäaikaisessa toiminnassa. Talliympäristön siisteys, tavaroiden merkityt paikat, selkeät kyltit sekä pohjakuvat helpottavat tämänkaltaisen ryhmätoiminnan toteuttamista ja turvallisuuden toteutumista. Toistuvat kokemukset samasta toiminnasta auttavat osallistujia oppimaan kokonaisuuksien hallintaa, muodostamaan rutiineja ja kehittämään omaa työskentelyään. Tässä valossa on suositeltavaa harkita pidempiaikaista eläinavusteista ryhmätoimintaa talliympäristössä.

Opiskelijan havainnot toimintaympäristöstä ja ryhmäohjauksesta tarjoavat myös arvokasta tietoa. Selkeä nimettyjen tavaroiden ja tilojen järjestely sekä visuaalinen opastus voivat parantaa toiminnan sujuvuutta. Lisäksi omalla esimerkillä ohjaaminen ja näyttäminen näyttäisivät olevan tehokkaita opetusmenetelmiä tässä kontekstissa. Palaute sekä ratsastuskeskuksen yrittäjältä että Kouvolan Kipinä ry:ltä oli myönteistä, mikä on erittäin kannustavaa jatkoa ajatellen. On kuitenkin tärkeää huomata, että ammatillista eläinavusteista ryhmätoimintaa suunniteltaessa on huolehdittava riittävästä kokemuksesta hevosista ja talliympäristöstä, jotta toiminta on turvallista kaikille osapuolille.

Tämä opinnäytetyö tarjoaa vahvan perustan jatkokehittämiselle eläinavusteisen ryhmätoiminnan parissa. Laajempi pitkittäistutkimus voisi tuoda syvällisempää ymmärrystä toiminnan vaikutuksista pitkällä aikavälillä. Vertailevat tutkimukset eri eläimillä ja eri toimintaympäristöissä voisivat tuoda uusia näkökulmia tulevaisuuden hankkeisiin. Yksi mielenkiintoinen jatkokehittämisen suunta opiskelijan mielestä voisi olla ryhmäkoon vaikutuksen tarkempi tarkastelu. Miten eri kokoiset ryhmät vaikuttavat osallistujien ja eläinten kokemuksiin ja tuloksiin?

Eläinavusteisen ryhmätoiminnan sovellettavuus ulottuu laajalle, erityisesti sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten, kasvattajien, yritysten ja järjestöjen piirissä, jotka työskentelevät erilaisissa yhteisöissä ja erityisryhmien kanssa. Toimintaa voidaan hyödyntää myös sosiaalialan ulkopuolelle, esimerkiksi harrastus toiminnassa tukemaan ihmisten hyvinvointia. Tulosten perusteella voidaan myös pohtia eläinavusteisen ryhmätoiminnan potentiaalia terapeuttisena välineenä erityisryhmille, kuten nuorille, joilla on sosiaalisia haasteita tai mielen-terveysongelmia. Tulosten perusteella voidaan suunnitella räätälöityjä toimintamalleja, jotka tukevat osallistujien sosiaalisia taitoja, itsetuntoa ja emotionaalista hyvinvointia.

Perustuen tähän opinnäytetyöhön, opiskelija suosisi jatkotutkimuksia, jotka laajentaisivat eläinavusteisen ryhmätoiminnan ymmärrystä. Erityisesti pitkittäistutkimukset, jotka seuraisivat osallistujia pidemmän aikaa, voisivat antaa syvällisempää tietoa toiminnan pitkäaikaisvaikutuksista. Tämän kehittämistyön perusteella opiskelija ottaisi seuranta-ajaksi vähintään kolme kuukautta, jolloin osallistuvat osallistuisivat eläinavusteiseen toimintaan vähintään kolmena päivänä viikossa. Lisäksi olisi mielenkiintoista toteuttaa tutkimuksia, jotka vertailisivat eri eläinlajien, esimerkiksi hevosten ja koirien, vaikutuksia ryhmätoimintaan. Opiskelija suosittelee myös, että tulevat eläinavusteisen ryhmätoiminnan hankkeet kiinnittäisivät erityistä huomiota osallistujien tarpeiden huomioimiseen ja toiminnan suunnitteluun yhteistyössä ammattilaisten, kuten psykologien ja sosiaalityöntekijöiden kanssa. Osallistujien turvallisuus ja hyvinvointi tulee asettaa etusijalle, ja toimintaan osallistujille tulee tarjota asianmukaista ohjausta ja tukea.

Kehittämisideoita opiskelija suuntaisi erityisesti toiminnan ammatillisuuden, laadun ja vaikuttavuuden parantamiseen. Tarvitaan tarkempaa arviointia siitä, mikä erottaa tavoitteellisen ammatillisen eläinavusteisen toiminnan hyvinvointia tukevasta toiminnasta, ja miten erilaiset ryhmäkoot ja osallistujien taustat vaikuttavat toiminnan tuloksiin. Kehittämisessä voitaisiin ottaa myös erilainen eettinen näkökulma, ja keskittyä eläinten hyvinvointiin ja heidän rooliinsa ryhmätoiminnassa. Toiminnan laajentaminen erilaisiin ympäristöihin, kuten hoitolaitoksiin, kouluille tai avovankiloihin, voisi tarjota uusia mahdollisuuksia eläinavusteisen ryhmätoiminnan hyödyntämiselle. Kehittämisessä on kuitenkin otettava huomioon erilaiset haasteet, kuten resurssien saatavuus ja osallistujien erilaiset tarpeet.

Yhteistyön vahvistaminen eri sidosryhmien, kuten eläinlääkäreiden, kuntien, hyvinvointialueiden, eläintenhoitajien, opettajien, psykologien tai fysioterapeuttien kanssa voisi auttaa ratkaisemaan näitä haasteita ja parantamaan toiminnan laatua ja vaikuttavuutta. Kehittämisessä on tärkeää jatkaa tiedonkeruuta ja tutkimusta, jotta eläinavusteisen ryhmätoiminnan vaikutuksista saadaan entistä tarkempaa ja luotettavampaa tietoa. Tämä opinnäytetyö on avannut mahdollisuuksia monenlaisille jatkotutkimuksille ja toimintahankkeille eläinavusteisen ryhmätoiminnan parissa.

LÄHTEET

Aamuset 2022. Eduskuntaan perustettiin eläinavusteinen työryhmä. *Kaupunki-media aamuset* 14.1.2022. Verkkolehti. Saatavissa: <https://aamuset.fi/artikkeli/5537993> [viitattu 13.9.2023].

Ervast, L. & Raukola-Lindblom M. 2022. Hevoset ja koirat eläinavusteisessa työssä -tutkittua tietoa ja kokemuksia. Ensimmäinen painos. Helsinki: Hansaprint Oy.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 3. painos. Tampere: Vastapaino.

Flekander, S. 2023. Yrittäjä. Haastattelu 21.9.2023. Flekander Oy. Kouvolan ratsastuskeskus.

Guba, E. & Lincoln, Y. 1989. Fourth Generation Evaluation. Lontoo: Sage.

Hakala, J. 2004. Opinnäytetyöopas ammattikorkeakouluilla. 2. painos. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Hirvonen, J., Niiranen-Linkama P. & Saksio, M. 2015. Sosionomit asiakastyön kentillä. Mikkelin ammattikorkeakoulu. Vapaamuotoisia julkaisuja 53. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/97130/URNISBN9789515885111.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 21.10.2023].

Hyvinvointisuunnitelma 2023. 2021. Kouvolan kaupunki. Kouvolan kaupungin hyvinvointisuunnitelma. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.kouvola.fi/wp-content/uploads/2022/06/Hyvinvointisuunnitelma2023.pdf> [viitattu 12.9.2023].

Kiskola, M. 2019. Toiskan Filosofia – hyvän elämän avaimia etsimässä. Helsinki: Into Kustannus Oy.

Koirat kasvatus ja kuntoutustyössä ry. 2023. WWW-dokumentti Saatavissa: <http://www.kasvatus-kuntoutuskoirat.fi/kkktry/> [viitattu 13.9.2023].

Koivisto, M. 2007. Mitä on palvelumuotoilu? –Muotoilun hyödyntäminen palvelujen suunnittelussa. Helsinki: Taideteollinen korkeakoulu. Saatavissa: <https://hyrrat.metropolia.fi/wp-content/uploads/2014/10/Koivisto-M.-2007..pdf> [viitattu 26.9.2023].

Kostamo, P., Airaksinen, T. & Vilka, H. 2022. Kirjoita itsesi asiantuntijaksi : opas toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Helsinki: Art House. E-kirja. Saatavissa: <https://www.ellibrary.com/reader/9789518849110> [viitattu 6.11.2023].

Kärpänoja, S. 2023. Kouvolan Kipinä ry. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://kouvolankipina.fi/> [viitattu 12.9.2023].

Mallon, G.; Ross, S.; Klee, S. & Ross, L. 2006. Designing and Implementing Animal-Assisted Therapy Programs in Health and Mental Health Organizations. Teoksessa Fine, A. (toim.) 2010. Handbook on Animal-Assisted therapy, theoretical foundations and guidelines for practice. San Diego: Academic Press. Saatavissa: <https://ebookcentral.proquest.com/lib/xamk-ebooks/reader.action?docID=629941> [viitattu 26.9.2023].

Marttila, N., Pokki, K. & Talvitie K. 2008. Ammattina ryhmän ohjaaminen – ohjausprosessi ryhmänohjaajien kokemana ja kertomana. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteen laitos. Pro gradu tutkielma. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/78987/gradu02505.pdf?sequence> [viitattu 23.10.2023].

Matikainen, P. 2023. Ohjaaja. Haastattelu 8.9.2023. Kouvolan Kipinä ry.

Mäkelä, K. 1998. Kvantitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta. Saarijärvi: Gummeruksen kirjapaino.

Niemistö, R. 2000. Ryhmän luovuus ja kehitysehdot. Helsingin yliopiston tutkimus- koulutuskeskus Palmenian oppimateriaaleja 80. 4. korjattu painos. Tampere: Tammer-Paino.

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2014. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3. painos. Helsinki: Sanoma Pro.

Paasonen, T. 2022. Eläinavusteinen työskentely. Luento Valkealan opistolla 23.11.2022.

Pasi, R. 2023. Toiminnanjohtaja. Haastattelu 7.9.2023. Kouvolan Kipinä ry.

Patton, M. 1990. Qualitative evaluation and research methods. 2. painos. Newbury Park: Sage.

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta SPHT. 2023. Sosiaalipedagoginen hevostyöyhdistys ry. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.hevostoiminta.net/> [viitattu 13.9.2023].

Suomen ratsastusterapeutit ry. 2023. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://suomenratsastusterapeutit.fi/> [viitattu 13.9.2023].

Syrjäläinen, E. 1990. Oppilaiden ja opettajien roolikäyttäytyminen luokkahuoneyhteisössä: Etnografinen tapaustutkimus peruskoulun ja steinerkoulun alusteen 4. vuosiluokalta. Helsinki: Helsingin Yliopisto.

THL 2020. Ryhmätoiminta ja toiminnalliset menetelmät. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/sosku/sosiaalisen-kuntoutuksen-opas/palvelun-sisallot/ryhmatoiminta-ja-toiminnalliset-menetelmat> [viitattu 27.9.2023].

Tukes 2023b. Turvallisuusasiakirjan laatiminen ja hyödyntäminen. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://tukes.fi/tuotteet-ja-palvelut/kuluttajille-tarjottavat-palvelut/palveluntarjoajan-velvollisuudet/turvallisuusasiakirja#d5df0eb3> [viitattu 31.10.2023].

Vilka, H. 2021. Näin onnistut opinnäytetyössä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Vilka, H & Airaksinen, T. 2004. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Virta, S. 2023. Eduskunnan eläinavusteinen työryhmä: "Eläinavusteisuutta lisäämällä edistetään ihmisten hyvinvointia Suomessa". WWW-tiedote. Saatavissa: <https://www.sofiavirta.fi/2023/04/17/eduskunnan-elainavusteinen-tyoryhma-elainavusteisuutta-lisaamalla-edistetaan-ihmisten-hyvinvointia-suomessa/> [viitattu 27.9.2023].

Ympäristö 2030. 2020. Kouvola kaupunki. Kouvola kaupungin ympäristöohjelma. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.kouvola.fi/wp-content/uploads/2021/09/ymparistoohjelma2030_030921_web.pdf [viitattu 12.9.2023].

KUVALUETTELO

Kuva 1. Eläinavusteisen työskentelyn jaottelu Suomessa. Virta, S. 2023. 17.4.2023. Eduskunnan eläinavusteinen työryhmä: "Eläinavusteisuutta lisäämällä edistetään ihmisten hyvinvointia Suomessa" Saatavissa: <https://www.sofiavirta.fi/2023/04/17/eduskunnan-elainavusteinen-tyoryhma-elainavusteisuutta-lisaamalla-edistetaan-ihmisten-hyvinvointia-suomessa/>

Kuva 2. Ryhmä jalkautuu talliympäristöön, kokeilujakson ensimmäinen kerta. Matikkala, P. 9.10.2023.

Kuva 3. Hevosten hoitoa yhteistyössä työelämäjaksolaisen kanssa. Sommarberg, R. 11.10.2023.

Kuva 4. Puhtaan turpeen hakua hevosten karsinoihin. Sommarberg, R. 16.10.2023.

Kuva 5. Hevoson talutusta itsenäisesti ulkotarhauksesta sisälle. Sommarberg, R. 18.10.2023.

TAULUKKOLUETTELO

Taulukko 1. Eläinavusteisen ryhmätoiminnan nelikenttä analyysi.

INFOKIRJE

Tervetuloa osallistumaan eläinavusteiseen ryhmätoimintaan Kouvolan ratsastuskeskukselle!

Tämä neljän kerran kokeilujakso on osa sosionomiopintojen opinnäytetyötä, toimeksiantajana Kipinä ry. Mikäli sinua kiinnostaa toiminnallinen tekeminen luontoympäristössä, pihatöiden, tallitöiden tai hevosten hoidon parissa, tämä kokeilujakso sopii sinulle. Et tarvitse aiempaa kokemusta hevosista. Toimintapäiviin voi osallistua myös ilman kontaktia hevosiin.

Kokeilujakson päivät:

MAANANTAI 9.10.2023 klo 10-14

KESKIVIIKKO 11.10.2023 klo 10-14

MAANANTAI 16.10.2023 klo 10-14

KESKIVIIKKO 18.10.2023 klo 10-14

Osoite:
Kouvolan Ratsastuskeskus
Rajulanleipi 8, 45160 Kouvola

Saapuessasi autolla:
Ratsastuskeskuksen edessä on iso ilmainen parkkipaikka, johon voit pysäköidä auton päivän ajaksi.

Saapuessasi pyörällä:
Pyörän voi jättää kahvirakennuksen viereen tallipihaan päivän ajaksi.

Varustelu:
Talliympäristöön pukeudutaan sään mukaisesti. Päivien aikana toimimme sisä- ja ulkotiloissa. Voit osallistua päiviin ihan tavallisilla, säänmukaisilla vaatteilla ja käsineillä. Vaatteiksi on hyvä valita hieman huonommat vaatteet, joiden likaantuminen tai kuivuminen ei haittaa. Etenkin kenkiin kannattaa kiinnittää huomiota, kumisaaappaat tai hieman huonommat ulkoilukengät ovat paras vaihtoehto. Talliympäristössä kengät ja vaatteet likaantuvat helposti, sillä olemme ulkona, hevosten karsinoissa, hoidamme hevosia ja kuivitamme pölyväällä turpeella hevosten karsinoita.

Talliympäristössä kohtaat myös paljon monelle vieraita hajuja, jotka tulevat hevosista itsestään, hevosen lannasta, kuivikkeena käytettävästä turpeesta sekä hevosille syötettävistä rehuista. Nämä hajut voivat tarttua vaatteisiin ja hiuksiin, ja tallipäivän jälkeen onkin hyvä varata aikaa peseytymiseen ja vaatteiden pesuun ennekuin jatkaa päivää muihin toimiin.

Mukaan voit halutessasi ottaa omat eväät. Ratsastuskeskuksen sosiaalityötiloissa on jääkaappi, mikro sekä kahvin ja vedenkeitin. Kipinä ry:n tarjoaa taukokahvit.

Hyvä tietää:

Hevonen on herkkä eläin, joka tunnistaa ihmisen tunteet hyvin. Hevonen herättää myös herkästi erilaisia tunteita ihmisessä. Joitakin hevosten iso koko saattaa pelottaa ja jännittää, mikä kannattaa rohkeasti kertoa ohjaajalle. Pelko tai jännitys hevosia kohtaan ei kuitenkaan estä sinua osallistumasta päiviin. Parhaimmassa tapauksessa voit saada pelon tunteen tilalle onnistumisen tunteita.

Ohjaajan ohjeita noudattamalla hevosten kohtaaminen tapahtuu turvallisesti. Hevosen silittäminen ja pajaaminen usein rauhoittaa, ja saa ihmisen hyvälle mielelle. Hevonen ja talliympäristö tarjoavat monipuolisia aistikokemuksia ja erinomaisia hetkiä tunnetaitojen ja toiminnallisuuden harjoitteluun. Tallin säännöissä kehoitetaan rauhalliseen äänenkäyttöön sekä kielletään juokseminen, sillä hevoset eivät pidä levottomuudesta.

Ryhmätoiminta talliympäristössä vahvistaa toiminnallisuutta, osallisuutta sekä merkityksellisyyden ja pystyvyyden tunnetta. Eläinavusteinen toiminta tarjoaa onnistumisen kokemuksia hevosten kanssa, sosiaalisia kontakteja ja mahdollisuuksia vahvistaa erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa tarvittavia taitoja. Toiminnan sisällöt avartavat omaa elämänpiiriä, aktivoivat mieltä ja kehoa sekä kannustavat itsestä huolehtimiseen.

TURVALLISUUS ASIAKIRJA

Turvallisuusasiakirja

Tämä on Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukesin ohje kuluttajaturvallisuuslain (920/2011) 7 §:n mukaisesta turvallisuusasiakirjasta. Ohje on tarkoitettu kuluttajapalveluiden tarjoajan avuksi turvallisuusasiakirjan laatimisessa. Ohje vastaa sisällöltään turvallisuusasiakirja-asetuksen 1110/2011 vaatimuksia. Turvallisuusasiakirja on palveluntarjoajan kirjallinen kuvaus siitä, miten palvelun turvallisuus on järjestetty. Turvallisuusasiakirjassa kuvataan palveluun liittyvät vaarat ja toimenpiteet riskien hallitsemiseksi ja hätätilanteisiin varautumiseksi. Turvallisuusasiakirja kokoaa yhteen palveluun liittyvät turvallisuusasiat ja auttaa palveluntarjoajaa turvallisuuden jatkuvassa parantamisessa.

Palveluntarjoaja: *Kouvolan Kipinä ry*

Palvelut: *Eläinavusteinen ryhmätoiminta*

Paikka: *Kouvolan ratsastuskeskus*

Yhteystiedot: Ravilankaari 8, 45160 Kouvola

Laatijat: *Riina Sommarberg*

Päivitetty: 8.10.2023

1. TURVALLISUUSASIOISTA VASTAAVAT: *Kuka tai ketkä vastaavat palvelun turvallisuudesta?*

Turvallisuudesta vastaava henkilö:

Kipinä ry ryhmätoiminnan ohjaaja, Riina Sommarberg

Kouvolan ratsastuskeskus, yrittäjä Saara Flekander

Ryhmätoiminnan ohjaaja vastaa ryhmän perehdytyksestä tallialueen turvallisuus sääntöihin, turvallisiin työtapoihin, opastaa työvälineiden turvalliseen käyttöön sekä valvoo ryhmätoiminnan ajan turvallisuuden toteutumista talliympäristössä. Ryhmätoiminnan ohjaaja vastaa ryhmätoiminta-alueen turvallisuus informaatiosta, sekä turvallisuutta tukevien päivittäisten käytäntöjen ja materiaalien luomisesta sekä toteutuksesta yhteistyössä Kouvolan ratsastuskeskuksen henkilöstön kanssa. Eläinavusteisen työskentelyn osalta ryhmänohjaaja

arvioi päivittäin ryhmäläisten fyysistä sekä psyykkistä toimintakykyä, toimintaan osallistuvien eläinten hyvinvointia sekä ympäristön vaikutuksia turvallisuuteen. Tämän perusteella ohjaaja arvioi eläinavusteisen toiminnan osuuden turvallisuutta ja toteutusta, sekä turvallisuus edellä yhdistää toisilleen sopivat yksilöt eläinavusteiseen osioon.

Turvallisuudesta vastaavat myös Kouvolan ratsastuskeskuksen muu paikalla oleva henkilöstö, sekä ryhmätoimintaan osallistuvat henkilöt omalla toiminnallaan, käytännön työn suunnittelulla ja tallialueen siistinä pitämisellä. Toiminnan turvallisuutta edistävät yhteistyö ja viestintä kaikkien tallialueella olevien henkilöiden kesken. Kouvolan ratsastuskeskuksen henkilöstön, Kipinä ry:n ohjaajan ja ryhmätoimintaan osallistujien tulee viestiä toisilleen aktiivisesti toiminnassa, ympäristössä tai eläimissä tapahtuvista muutoksista.

Kouvolan ratsastuskeskuksen henkilöstö on vastuussa työvälineiden huoltamisesta sekä eläinten hyvinvoinnin toteutumisesta. Työvälineiden käyttäjillä on velvollisuus kertoa, mikäli työvälineitä rikkoutuu, ne tarvitsevat korjausta tai uusimista. Kouvolan kaupunki omistaa kiinteistön ja piha-alueen ja on vastuussa kiinteistön huollosta. Kiinteistöhuoltoyhtiöön tulee ilmoittaa vastuutaulukon mukaisesti epäkohdista, ja korjata turvallisuuteen vaikuttavat epäkohdat mahdollisimman nopeasti. Ilmoittajana voi toimia Kouvolan ratsastuskeskuksen henkilöstö tai Kipinä ry:n ohjaaja.

2. VAAROJEN TUNNISTAMINEN: *Mitkä ovat juuri tälle kyseiselle palvelulle ominaiset vaaratilanteet ja riskit, joita asiakas voi palvelussa kohdata?*

Vaaratilanteita voi tapahtua liikenteessä ratsastuskeskukselle saapuessa kävellen, pyörällä, autolla tai julkisella liikenteellä. Vaaratilanteita voi tapahtua talliympäristössä sekä eläinten kanssa toimiessa, tauoilla ja kotimatalla. Ominaisimmat vaaratilanteet liittyvät hevosten kanssa toimimiseen, jolloin eläimen lajityypillinen käytös voi aiheuttaa vaaratilanteita ihmiselle. Riskeinä tällöin ovat ihmisen loukkaantuminen hevosen astuessa päälle, kaatuminen maahan, puristuksiin jääminen hevosen ja toisen materiaalin väliin tai raahautuminen hevosen perässä. Vaaratilanteet liittyvät myös toiminnalliseen tekemiseen talliympäristössä, jossa työkalu lipsahtaa kädestä, osuu itseän tai rikkoutuu.

Maanpinnasta ylöspäin nouseminen korokkeelle tai kiipeäminen tikkailla aiheuttaa putoamisvaaran.

Poikkeustilanteita eläinavusteisessa ryhmätoiminnassa aiheuttavat sääolosuhteet ja ympäristön muutokset, joihin eläimet reagoivat. Mahdollisia vaaroja voi olla myös eläimestä ihmiseen, tai ihmisestä eläimeen tarttuvat taudit tai lois-eläimet.

Liitteenä turvallisuusasiakirjan lopussa riskien arviointi taulukko Kouvolajn Kippinä ry:n eläinavusteisesta päivätoiminnasta toimintaympäristönä Kouvolan ratsastuskeskus.

3. TOIMENPITEET VAARATILANTEIDEN EHKÄISEMISEKSI: *Miten edellä kuvatut vaaratilanteet on tähän asti torjuttu tai poistettu? Mitkä ovat toimintaohjeet onnettomuuden tai läheltä piti -tilanteen varalta? Mitä toimenpiteitä on vielä tarpeen tehdä turvallisuuden parantamiseksi?*

Yleisesti vaaratilanteita hevostalliympäristössä voidaan ehkäistä tallin yhteisillä säännöillä ja toimintatavoilla, perehdytyksellä, työkalujen sekä tilojen kunnossapidolla sekä eläinten ja ihmisten terveyden hoidolla. Työvälineiden paikat ovat yleisimpien kulkuväylien ulkopuolella. Varrelliset työvälineet, kuten talletit, haravat ja lapiot ovat nostettuna seinille roikkumaan. Sähkölaitteiden sähkökytkennät irroitetaan yö ajaksi. Hevosten hyvinvoinnista, päivärhythmistä, ruokinta-ajoista sekä tarvittavasta liikunnasta ja levosta huolehditaan päivittäin.

Yleinen toimintaohje onnettomuus- tai vaaratilanteiden osalta on olla yhteydessä heti ratsastuskeskuksen henkilökuntaan, joka hälyttää paikalle tarvittaessa apua. Apua voi hälyttää paikalle myös kuka tahansa paikalla olijalla, ohjeet löytyvät tallirakennuksen seinältä.

Turvallisuuden parantamiseksi yleisiä turvallisuusohjeita voisi vielä yhdenmuokaistaa, sijoittaa samat ohjeet useampaan paikkaan talliympäristön eri rakennuksiin (tallin molemmat käytävät, maneesi, kenttä, kahviorakennus, pukuhuone) sekä suunnitella samanlainen ulkoasu kaikkiin tiedotteisiin. Tiedot olisi hyvä olla esillä tekstein ja kuvin, jotta mahdollisimman moni asiakasryhmä ymmärtäisi ohjeet helposti.

4. PALVELUUN LIITTYVÄT PÄIVITTÄISET MUUTOSTEKIJÄT: *Miten palvelussa seurataan päivittäistä turvallisuustilannetta ja palveluympäristön muutoksia?*

Ympäristön muutokset ovat isossa roolissa eläinavusteisessa toiminnassa. Ympäristössä tapahtuvat muutokset tai rakennustyöt tai sää ilmiöt, kuten myrskyt, kovat helteet tai pakkasjaksot tulevat ottaa huomioon eläinavusteisessa toiminnassa. Hevosten käytös voi olla tavallisesta poikkeavaa kovalla tuulella, tai hellelukemissa on turvattava hevosten sekä ihmisten riittävä nesteen saanti sekä suojautuminen auringolta. Isot rakennuskoneet ja kovat äänet voivat saada jotkin hevoset levottomiksi, jolloin niiden käsittely voi olla hankalaa. Ohjaaja yhteistyössä ratsastuskeskuksen henkilökunnan kanssa varautuu sää ilmiöihin seuraamalla sää tiedotusta, sekä ympäristön muutoksiin ennakoimalla talliympäristössä ja sen välittömässä läheisyydessä tapahtuvia muutoksia. Turvallisuuteen vaikuttavista tekijöistä tiedotetaan paikalla olijoita ja ohjeistetaan, miten toimia talliympäristössä ja hevosten kanssa muutokset huomioiden mahdollisimman turvallisesti.

Ihmisiin liittyvät muutostekijät ovat uudet toimijat talliympäristössä sekä tunne-elämän vaihtelut. Uudet toimijat, harjoittelijat sekä vierailijat tai pitkän tauon jälkeen talliympäristöön palaajat tulevat aina perehdyttää tallin toimintatapoihin sekä turvallisuutta edistäviin sääntöihin. Hevonen lukee jatkuvasti ihmisen tunnetiloja, ja herkkä hevonen voi reagoida ihmisen ahdistukseen, pelkoon tai rauhattomuuteen tulemalla itsekin rauhattomaksi. Tämä lisää vaaratilanteiden riskiä. Ryhmätoiminnan ohjaajan tulee olla läsnä ryhmälle ja havainnoida osallistujien tunnetiloja ja rauhoittaa tilannetta tarvittaessa erilaisin menetelmin. Aina ei tarvitse olla eläinkontaktissa, talliympäristössä riittää toiminnallista tehtävää myös ilman hevosen hoitoa mikäli turvallisuuden kannalta tilanne näyttää paremmalta ilman eläintä.

5. HENKILÖSTÖN AMMATILLINEN- JA TURVALLISUUSOSAAMINEN: *Mil-laisia koulutus- tai pätevyysvaatimuksia henkilöstölle ja yhteistyökumppaneille on asetettu?*

Ryhmänohjaajalla tulee olla riittävä sosiaalialan koulutus ryhmän osallistujiin nähden, vähintään hätäensiapukoulutus, kokemusta ryhmänohjauksesta sekä koulutus tai edellytykset muutoin eläinavusteisen toiminnan turvaiseen toteuttamiseen.

Henkilöstön koulutus- ja pätevyysvaatimusten todentaminen on toteutettu sähköisesti. Koulutus ja tutkintotodistukset ovat skannattuina lukitussa kansiossa, ja voidaan pyynnöstä näyttää toiminnan tarkastajille. Turvallisuusosaa-

mista pidetään yllä vaadittavilla ensiapukoulutuksilla ja vuosittaisilla riskien arviointi kierroksilla. Tapahtumapäiväkirjaan kirjataan kaikki läheltäpiti -tilanteen sekä onnettomuudet, joiden perusteella toiminnan turvallisuutta ja henkilöstön ammattitaitoa pyritään jatkuvasti kehittämään.

Ammattitaitoa pidetään yllä yritysvierailuilla ja ammattitaitoa syventävillä koulutuksilla. Uusien työntekijöiden perehdytys tulee varmistaa varaamalla riittävästi aikaa ja selkeillä toimintaohjeilla. Sairastapauksia ja äkillisiä muutoksia ennakoiden tulee olla riittävä määrä varahenkilöitä perehdytettynä toimintaan. Yhteistyökumppaneilta vaaditaan alakohtainen pätevyys sekä toiminnan on oltava ammattieettisesti läpinäkyvää.

6. PALVELUYMPÄRISTÖN TURVALLISUUS: *Miten varmistetaan, että palvelussa käytettävät tilat, varusteet, välineet ja laitteet ovat jatkuvasti turvallisessa kunnossa?*

Talliympäristön tilojen turvallisuudesta vastaa Kouvolan kaupunki sekä tiloissa toimiva yrittäjä. Kaupungin tekemä katselmus tilojen yleisestä kunnosta varmistaa käytettävien tilojen rakenteiden turvallisuuden sekä terveellisyyden. Kiinteistöhuolto vastaa oslataan tilojen kunnossapidosta. Päivittäinen puhdistus, kausittainen kunnostus ja pesu varmistaa tilojen ja työvälineiden turvallisuuden ja puutteiden esiin tulemisen. Sähköllä toimivat ja moottoroidut työvälineet tulee huoltaa laiteohjeiden mukaisesti.

Palveluympäristön turvallisuuteen liittyen olisi talliympäristössä hyvä olla dokumentointia liittyen huollettaviin työvälineisiin. Tarkistuslistat kausittaisista kunnostus- ja huoltotöistä voisi myös dokumentoida, jolloin toiminta tulisi varmasti tehtyä. Nämä toiminta-alueet ovat ratsastuskeskusyrittäjän vastuulla.

7. ASIAKKAILLE ANNETTAVAT TIEDOT, OPASTUS JA ASIAKKAIDEN VALVONTA: *Miten asiakkaat perehdytetään palveluun niin, että he voivat suoriutua siitä turvallisesti?*

Ennen osallistumista asiakas saa infokirjeen, jossa kerrotaan aikataulusta, tarvittavista varusteluista sekä käytännön asioita, kuten saapumisesta paikalle, tauoista, ruokailusta sekä tärkeimmistä turvallisuusohjeista.

Perehdytys tapahtuu ensimmäisten työpäivien aikana ohjaajan sekä muiden ryhmäläisten toimesta toiminnan lomassa. Perehdytyksellä ei ole kiire, jokainen saa oppia omalla tahdilla. Uusi asiakas saa ensimmäisen viikon aikana

työparin työskentelyyn, jotta turvallisuus ja toimintatavat tulevat tutuiksi. Talliympäristön ja toiminnan säännöt ovat esillä tiloissa kirjallisesti ja kuvallisesti, säännöt käydään läpi ennen toiminnan aloitusta. Hätäpoistumistiet ja paloturvallisuuteen liittyvät asiat käydään perehdytyksen yhteydessä läpi ohjaajan kanssa. Talliympäristössä on hyvät kyltitykset turvallisuuteen ja toimintatapoihin liittyen, ja ne tulevat tutuiksi toiminnan yhteydessä osa-alue kerrallaan. Ensimmäisen viikon jälkeen käydään uuden asiakkaan kanssa läpi suullisesti ja toiminnan tasolla perehdytyksessä esiin tuotuja asioita varmistaen se, että uusi henkilö on ymmärtänyt ohjeet, turvallisuusmääräykset sekä toimintatavat. Ohjaaja on läsnä arjen toteutuksessa ja toiminnassa, jolloin voi valvonnalla ennakoita ja estää vaaratilanteita.

Asiakkaan jäädessä pois toiminnasta, pyydetään palautetta perehdytyksestä ja vinkkejä asiakkaat henkilökohtaiseen kokemukseen perustuen toiminnan turvallisuudesta. Tuodaan esiin, että vapaaehtoisena saa osallistua edelleen toimintaan, ja talliympäristöön ovat kaikki tervetulleita.

8. PALVELUN OLOSUHDERAJAT JA MUUT OSALLISTUMISRAJOITUKSET: *Mitkä ovat palvelun turvallisen suorittamisen olosuhderajat, eli milloin palvelua ei voi suorittaa turvallisesti? Mitkä seikat voivat estää asiakkaan osallistumisen palveluun?*

Osallistumisrajoituksia ei ole ihmisen ikään, kokoon, kielitaitoon tai vaadittuihin taitoihin nähden. Allergia voi olla rajoittava tekijä. Toiminnan turvallisuuden kannalta rajaava tekijä on ihmisen päihitteettömyys. Eläin aistii helposti ihmisen päihtymyksen ja se voi aiheuttaa hevosessa levottomuutta sekä jännittyneisyyttä, jotka osaltaan vaikuttavat turvallisuuteen. Myös aktiivinen psykoosi tai epävakaus tunne-elämässä voi estää toimintaan osallistumisen, jos tunnevaihtelut tai käytös eivät ole hallittavissa ja voivat aiheuttaa vaaraa eläimille tai muille läsnäolijoille.

Ryhmätoiminnan peruuntumisen voi aiheuttaa ohjaajan sairastuminen ja sijaisen puuttuminen. Mikäli osallistujia ei ole, silloin ei ole ryhmätoimintaa. Ryhmätoiminnan jatkuvuutta turvataan jatkuvalla markkinoimisella sekä yhteistyökumppaneiden löytämisellä. Ryhmätoimintaa ei voi olla ilman läsnäolevaa ja hevostaitoja hallitsevaa ohjaajaa turvallisuussyistä. Toiminta toteutuu ympäri vuoden sääolosuhteista riippumatta, sillä hevoset tarvitsevat ruokinnan ja hoidon päivittäin.

Olosuhderajat turvallisuuteen liittyen voivat ylittyä eläinavusteisessa toiminnassa, jolloin toimiminen hevosten kanssa ei ole enää turvallista. Jos näin käy, siirretään toiminnan painopiste tilojen puhtaanapitoon, siistimiseen ja piha-alueelle. Poikkeustilanteissa ohjaaja yhteistyössä Kouvolan ratsastuskeskuksen henkilöstön ja Kouvolan Kipina ry:n kanssa voi sulkea palvelun hetkellisesti tai lopettaa palvelun tarjoamisen kokonaan. Tällöin asiasta tiedoitetaan sisäisesti ja ulkoisesti yhteistyökumppaneille sekä verkostoihin.

9. ASIAKASMÄÄRÄ: *Mitä vaikutusta asiakasmäärällä on palvelun turvallisuuteen?*

Tavanomainen ryhmäkoko on 5 ja 10 hengen välillä. Turvallisuuteen ja ryhmäkokoon vaikuttavat osallistujien toimintakyky ja kokemus, sekä sosiaalialan lainsäädäntö. Mikäli ryhmätoimintaan osallistuu useita pitkään ryhmätoiminnassa mukana olleita henkilöitä, silloin ryhmäkoko voi olla turvallisuuden näkökulmasta suurempi kun työ ja toimintatavat ovat tuttuja ja ohjaaja tuntee osallistujat sekä heidän vahvuudet, että kehittämisen kohteet. Ohjaajia tulee lisätä ryhmäkoon kasvaessa, jotta ryhmätoiminnan turvallisuus säilyy. Ohjaaja itse yhteistyössä Kipinä ry:n ja Kouvolan ratsastuskeskuksen henkilöstön kanssa arvioi ryhmäkoon ja ohjaajien lukumäärän tarvetta tilannekohtaisesti.

10. PALVELUSTA SIVULLISILLE AIHEUTUVAT VAARAT: *Miten on varmistettu, että palvelu ei aiheuta haittaa tai vaaraa muille kuin asiakkaille? Miten palvelun aiheuttamista vaaroista tiedotetaan sivullisille?*

Sivullisille voi aiheutua vaaraa, mikäli hevonen päästyy irti ja vapaana juostessaan aiheuttaa tapaturmia, henkilö- tai esinevahinkoja. Tulipalo aiheuttaa vaaraa lähialueen asukkaille. Mikäli ryhmätoiminnan aikana hajoaa työvälineitä, kiinteistö vaurioituu tai hevosia loukkaantuu aiheutuu ryhmätoiminnasta haittaa ja kustannuksia ratsastuskeskuksen yrittäjälle.

11. ONNETTOMUUSKIRJANPITO: *Miten onnettomuus- ja läheltä piti -tilanteet kirjataan ja selvitetään ja miten kirjanpitoa hyödynnetään palvelun turvallisuuden parantamiseksi?*

Onnettomuuskirjanpito sekä läheltä piti -tilanteista pidetään kirjaa yhteistyössä Kouvolan ratsastuskeskuksen kanssa. Kirjaukset tehdään ja tallennetaan sähköisesti Kouvolan ratsastuskeskuksen järjestelmään (hopoti?). Kirjauksiin merkitään tietoja vahingoittuneesta, itse vahinkoon liittyvät tiedot (aika, paikka

ja vamman aiheuttaja), vamman laatu, tiedot vahingon tapahtumisesta ja syistä sekä tapahtuman jälkeiset parannus- ja korjaustoimenpiteet. Onnettomuustietoja sekä läheltä piti -tilanteita tarkastellaan vuosittain toiminnan kehittämisen yhteydessä.

12. VAKAVIEN TAPATURMIEN TAI LÄHELTÄ PITI -TILANTEIDEN ILMOITAMINEN TUKESIIN: *Miten vakavasta onnettomuudesta tai läheltä piti -tilanteesta ilmoitetaan Tukesiin?*

Kaikkia toiminnanharjoittajia koskee KuTuL 8 §:ssä säädetty ilmoitusvelvollisuus, jos palvelusta havaitaan aiheutuvan vaaraa. Jos toiminnanharjoittaja saa tietoonsa, että kuluttajapalvelusta aiheutuu vaaraa jonkun terveydelle tai omaisuudelle (esim. on tapahtunut onnettomuus, vakava vaaratilanne tai läheltä piti -tilanne), hänen on ilmoitettava tästä välittömästi Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle. Toiminnanharjoittajan on samalla ilmoitettava, mihin vaaran poistamiseksi tarvittaviin toimenpiteisiin hän on jo ryhtynyt vaaran takia (KuTuL 8 §1 mom.).

13. TURVALLISUUSASIAKIRJAN YLLÄPITO: *Miten turvallisuusasiakirjaa päivitetään ja miten sitä käytetään hyväksi turvallisuustyössä?*

Pidä turvallisuusasiakirja päivitetään toiminnan muutoksien yhteydessä tai vuosittain käymällä kohdat läpi, esimerkiksi pohtimalla mahdollisia muutoksia alla olevien kysymysten avulla.

- Mitä tapaturmia, onnettomuuksia tai läheltä piti –tilanteita viime vuoden aikana on tapahtunut?
- Onko onnettomuuskirjanpito ajan tasalla?
- Miten turvallisuustilanne on vuoden aikana muuttunut?
- Miten palvelu, suorituspaikat, laitteet tai henkilöstö ovat muuttuneet?
- Millaisia muutoksia asiakaskunnassa tai toimintaympäristössä on tapahtunut?
- Ovatko tiedot vaaroista ajan tasalla?
- Mitä toimenpiteitä vaarojen poistamiseksi on vuoden aikana toteutettu?
- Ovatko asiakkaille annettavat ohjeet, opasteet ja varoitukset ajan tasalla?
- Mitä ovat tärkeimmät toimenpiteet turvallisuuden parantamiseksi seuraavan vuoden aikana?
- Onko turvallisuusasiakirja kokonaisuutena ajan tasalla?

Turvallisuusasiakirjan päivitys tehdään yhdessä muun henkilöstön sekä toimintaan osallistujien kanssa.

LIITTEET: Missä asiakirjoissa, ohjelmistoissa tai muissa lähteissä on tätä turvallisuusasiakirjaa täydentävää tietoa?

Riskien arviointi

Toiminnan kannalta merkitykselliset riskit	Riskin toteutumisen todennäköisyys 1=ei todennäköinen 2=vain vähän todennäköinen 3=todennäköinen 4=erittäin todennäköinen	Riskin toteutumisen merkitys toiminnalle 1=merkitykseltön 2=vähäinen 3=kohtalainen 4=merkittävä 5=sietämätön	Mitä voi tapahtua toteutessaan:	Toimenpide: Mikäli toteutumisen todennäköisydeksi arvioitiin 3 tai 4 ja toteutumisen merkitys arvolla 4 tai 5 on syytä pohtia tarvittavia toimenpiteitä riskin toteutumisen ehkäisemiseksi
Työvälineiden aiheuttamat vammat ihmisellä	2	2	Erilaiset haavat ja mustelmat ihmisellä. Vaatteiden rikkoutuminen.	Työvälineiden kunnossapito, oikeaoppinen käyttö sekä tarvittavat suojavausteet kuten hanskat, turvakengät ja pitkähihaiset vaatteet.
Työvälineiden aiheuttamat vammat eläimellä	2	3	Hevonen voi astua, törmätä, kaatua tai loukkaantua kulkuväylille, lattioille tai karsinoidhin jätettyihin työvälineisiin. Jalan alueen haavat ja murtumat.	Työvälineiden turvalliset säilytyspaikat, työvälineiden palautus paikoilleen ja oikeaoppinen käyttö. Hevosten käsittely niin, että hevonen ei

			Kaatuessaan tai sotkeutuessaan kulkuväylällä oleviin tavaroihin ruhjevammat, verenpurkaumat, murtumat ja sisäelinvammat.	päästy irti ja kuljetetaan hallinnassa keskeltä kulkuväyliä.
Ovien auki jääminen	3	3	Tallirakennuksen väli- ja ulkovieien auki jääminen. Ovien takana on rehuvarastoja, lantala, varustehuoneita ja piha-alue. Hevonen voi pelästyessään päästyä irti ja juosta aukinai-sille oviaukoille satuttaen itsensä. Hevoset voivat karata ulos, tai yöai-kaan kaupunki-alueella joku voi tulla sisään ja tehdä ilkivaltaa hevosille tai kiinteistölle mikäli ovet eivät ole suljettuina ja lukossa. Lantalan liukuoven takana sijaitsee lattiatason alla oleva lantala,	Perehdytyksessä kerrotaan ovien sulkemisen tärkeydestä. Ovissa on muistutus kyltit ”muista sulkea ovi”.

			<p>johon oven ollessa auki hevonen voi tippua. Rehuvaraston oven jäädessä auki hevonen voi päästä syömään ison määrän ruokoa ja sairastua. Varustehuoneiden ovien takana on taloudellisesti arvokkaita varusteita, jotka voidaan varastaa tai hevosen päästessä sisälle hevonen voi hajoittaa varusteita ja sattuuttaa itsensä. Talviaikaan ovet tulee olla suljettuna, ettei vesiputket jäädy ja sulaessaan rikkoudu, jolloin aiheutuu kiinteistölle vahinkoa.</p>	
Ihmisen varpaiden jääminen hevosen kavion alle	2	4	Ihmisen varpaan kynsien irtoaminen, varpaiden murtumat, jalkapöydän murtumat	Perehdytys työasentoihin ja hoitotoimenpiteiden toteutukseen. Rauhallisuus ja valppaus toiminnassa,

				sekä hevostaitojen oppiminen. Turvakengät.
Hevonen puree tai potkaisee ihmistä	2	4	Ihmisen vaatteiden rikkoutuminen, ruhjevammat, verpurkaumat, murtumat ja sisäelinvammat.	Perehdytys työasentoihin ja hoitotoimenpiteiden toteutukseen. Rauhallisuus ja valppaus toiminnassa, sekä hevostaitojen oppiminen. Kypärän käyttö hevosta käsiteltäessä. Pitkähaiset vaatteet.
Hevonen pelästyy ihmisen ollessa lähellä	3	3	Hevonen voi pelästyä taluttaessa tai hoitaessa. Talutuksessa käytävä riimunnaru voi polttaa ihmisen ihoa jos hevonen pelästyessään riistäytyy irti. Hevonen voi pelästyessä astua ihmisen jalan päälle, potkaista tai tönnäistä ihmistä. Karsinasta irti päästyessään ihminen voi jäädä hevosen ja seinän väliin puristuksiin. Ihmiselle voi ai-	Rauhallinen toiminta, ei juoksemista tai nopeita liikkeitä. Hevosia taluttaessa ihmisellä on kypärä päässä ja käsi neet kädessä, sekä turvakengät varusteena. Riimunnarua ei saa kietoa käden ympärille. Tarpeeksi pitkä naru ottaen huomioon talutettavan hevosen käytöksen. Hoitotoimenpiteissä hevonen sidottuna seinään. Ympäristön ja olosuhteiden huomioi-

			<p>heutua ruhjevammoja, verenpurkauksia, murtumia ja sisäelinvammoja. Hevonen voi pelästyessään sattuutua itseään, mikäli ympäristö ei ole turvallinen.</p>	<p>minen ja rauhoittaminen kun hevosia talutetaan ja hoidetaan.</p>
Ihmisen allergiat	2	2	<p>Ihminen voi saada allergiaoireita hevosista ja talliympäristöstä. Ihoreaktiot ja hengenhädistys. Hevosen hoidossa käytettävät aineet voivat aiheuttaa iholle allergiaoireita.</p>	<p>Omien allergioiden selvittäminen ennen talliympäristöön saapumista. Jos epävarmuutta, henkilökohtaiset allergialääkkeet mukana. Oman voimien tarkkailu, tallialueelta poistuminen mikäli hengenahdistusta. Hoitotoimenpiteissä käytettävien aineiden tuoteselosten lukeminen ja suojavarusteiden käyttäminen, kuten kumihanskat.</p>
Hevosen allergiat	2	3	<p>Hevosen hoidossa käytettävät aineet voivat aiheuttaa allergiaoireita hevosen iholle. Hevonen voi</p>	<p>Ruokinta ja hoito ohjeiden mukaisesti.</p>

			syödä tai sille voidaan syöttää jotakin epäsopivaa. Hevosien sairastuminen, ähky, allergiset iho-oireet.	
Ihmisen väkivaltainen tai itsetuhoisen käytös	2	4	Ihmisen psykyte voi jossain tilanteissa olla epävakaa, ja ennalta arvaamattoman aktivaation johdosta muuttaa käytöstä itseä tai muita satuttavaksi. Ihmiselle tai eläimelle voi aiheutua henkisiä pelkotiloja, haavoja, ruhjevammoja, verenpurkauksia, murtumia ja sisäelinvammoja.	Työskentelyyn ja toimintaan osallistuvien ihmisten terveydentilan tunnistamisen ja toimintakyvyn havainnointi. Sieloikkunassa työskentely ja toimiminen. Ryhmänohjaajan ammattitaito tunnistaa tilanteet ja toimia ennaltaehkäisevästi.